

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Världens bästa metod för att stimulera språkutveckling?

- En kvalitativ studie i hur och varför förskollärare använder musik i språkstimulerande syfte

Åsa Bergqvist och Catharina Henriksson

Kurs: LAU 390

Handledare: Christina Ekström

Examinator: Karolina Westling

Rapportnummer: VT11 1120 8

Abstract

Titel: Världens bästa metod för att stimulera språkutveckling? – en kvalitativ studie i hur och varför förskollärare använder musik i språkstimulerande syfte.

Författare: Åsa Bergqvist och Catharina Henriksson

Termin och år: VT 2011

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Christina Ekström

Examinator: Karolina Westling

Rapportnummer: VT11 1120 8

Nyckelord: Musik, språk, språkutveckling, musikprofilerad förskola, gemenskap, sociokulturellt perspektiv.

Sammanfattning

Syfte

Syftet är att undersöka hur musik, på musikprofilerade förskolor, kan stimulera barns språkutveckling samt att få en fördjupad bild av hur förskollärare använder musik som medel för detta. De frågeställningar vi utgår från är: *Hur ser det praktiska arbetet kring musik som språkstimulerande medel ut i förskolan?* och *Hur tänker förskollärare om musikens roll för barns språkutveckling?* Anledningen till att vi valde att genomföra vår undersökning på musikprofilerade förskolor är för att vi är intresserade av hur de jobbar med musik och om de har något språkligt syfte kopplat till musiksamlingarna.

Metod

Rapporten är en kvalitativ studie med intervju som undersökningsmetod. Undersökningsgruppen är bestående av fyra förskollärare och en fritidspedagog. För att öka reliabiliteten har vi spelat in intervjuerna och transkriberat dem för att sedan koppla till tidigare forskning. Uppsatsen är baserad på tidigare forskning samt intervjusvar från fem respondenter verksamma på musikprofilerade förskolor. Eftersom studien bara utgår från dessa fem kan vi inte dra några generella slutsatser utifrån resultatet.

Resultat

Resultat av vår undersökning visar att pedagogerna jobbar medvetet med att utveckla barns språk via musik. Alla respondenter är medvetna om musikens betydelse för barns språkutveckling. Genom musiken tränar barnen på begrepp, uttal, språkets rytm samt språkmelodi. Utifrån vår undersökning framkommer det att rim och ramsor är ett bra sätt för att stimulera barns språkutveckling. En gemensam nämnare för samtliga respondenter är att de ser musiken som ett redskap som skapar gemenskap där alla kan vara delaktiga utifrån sina språkliga förutsättningar.

Betydelsen för läraryrket

Vi har kommit fram till att musiken har en betydande roll gällande barns språkutveckling. Genom musiken får barnen möjlighet till att öva på flera viktiga aspekter inom språkutvecklingen så som exempelvis att lära sig ljuda. Med denna rapport har vi förhoppning om att sprida vidare arbetssätt och idéer gällande musik kopplat till språkutveckling.

Förord

Vi har valt att skriva om musik som språkstimulerande verktyg. Vi har delat upp de olika delarna i arbetet mellan oss för att sedan tillsammans sammanställa dem. Samtliga intervjuer har vi genomfört tillsammans dock har vi delat upp transkriberingen. Vi vill rikta ett stort tack till de pedagoger som ställt upp på intervju så att vi har kunnat genomföra denna uppsats. Vi vill även tacka vår pilotperson som läst igenom intervjufrågorna och kommit med förslag på ändringar samt ett stort tack till vår handledare Christina Ekström som stöttat och hjälpt oss på vägen. Avslutningsvis vill vi tacka varandra för ett gott samarbete och en lärorik period.

Innehållsförteckning

1	INTRODUKTION	6
1.1	<i>Syfte, frågeställningar</i>	7
1.2	<i>Avgränsningar</i>	7
1.3	<i>Teoretisk anknytning</i>	7
1.4	<i>Tidigare forskning</i>	9
1.4.1	Hur lär sig barn språk?.....	9
1.4.2	Barns musikaliska utveckling i tidig ålder.....	11
1.4.3	Relationen mellan musik och språk.....	13
1.4.4	Pedagogens betydelse	14
1.5	<i>Sammanfattning</i>	15
1.6	<i>Metod och material</i>	16
1.6.1	Val av metod.....	16
1.6.2	Urval av respondenter.....	17
1.6.3	Genomförande.....	17
1.6.4	Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	18
1.6.5	Etisk hänsyn	18
2	RESULTATREDOVISNING.....	20
2.1	<i>Presentation av respondenterna</i>	20
2.2	<i>Temaområde musik</i>	20
2.3	<i>Temaområde språkutveckling</i>	22
2.4	<i>Temaområde musik kopplat till språkutveckling</i>	23
2.5	<i>Resultatanalys</i>	25
2.5.1	Hur ser det praktiska arbetet kring musik som språkstimulerande medel ut i förskolan.....	25
2.5.2	Hur tänker förskollärare om musikens roll för barns språkutveckling.....	26
3	DISKUSSION OCH SLUTSATSER.....	29
3.1	<i>Metoddiskussion</i>	31
3.2	<i>Fortsatt forskning</i>	32

3.3	<i>Anknytning till läraryrket</i>	32
3.4	<i>Slutord</i>	32
	REFERENSER	33

Bilagor

1 INTRODUKTION

Musik skapar glädje och dans. Glädje och dans skapar rörelse. Rörelse och dans skapar koordination. Koordination skapar förståelse. Förståelse skapar ord. Ord skapar meningar. Meningar skapar ord. (Vesterlund 2003 s.8)

Musik är ett ämne som finns till hands i varje människas liv. Vi menar att musik kan ha betydelse för fostret i mammans mage där barnet tar till sig rytmer och toner och låter den följa med hela livet. Musiken kan göra dig glad men den kan även göra dig ledsen. Musiken är den källa som alla har gemensamt. Frågan är dock hur man ser på denna källa idag, använder vi musikens egenskaper för att lära barn?

Vårt examensarbete kommer att behandla musikens betydelse för barns språkutveckling i förskolan. Då både musik och språk är områden som intresserar oss, har vi valt att fördjupa oss inom dessa och vill därmed undersöka på vilket sätt musiken har möjlighet att utveckla barns språk. Frågan är om pedagoger jobbar med musik i språkstimulerande syfte och i så fall hur? Ämnesvalet har växt fram under vår utbildning vid Göteborgs universitet. Vi har båda läst inriktningen skapande verksamhet för tidiga åldrar vilket innehöll olika delar inom de estetiska läroprocesserna som exempelvis musik, rytmik och bild. Vi har också läst en kurs i skriftspråkslärande för yngre barn.

Vårt valda ämnesområde står i samklang med läroplanen för förskolan (Lpfö 98) som menar ”Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom [...] sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråket utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande” (Skolverket 2006 s.6-7). Vidare betonar Lpfö 98 att förskolan ska sträva efter att varje barn ”utvecklar sitt ord- och begreppsförråd och sin förmåga att leka med ord [...]” (Skolverket 2006 s.9). Frågan är hur förskolor arbetar för att sträva mot dessa mål.

Gällande egna erfarenheter kring musik i förskolan har vi upplevt att musikverksamhet verkar ha liknande betydelse för barn som för oss vuxna. Vi upplever känslor genom musiken och i likhet med barn kan vi kommunicera med andra genom den. Utifrån erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) har vi insett och erfarit att det finns en rädsla hos pedagogerna gällande musik och dess användningsområden. I vad grundar sig denna rädsla på? Är det rädsla för omusikalitet? Vilka bestämmer vem som är omusikalisk?

En vanligt förekommande metod i förskolan är, enligt våra erfarenheter, att pedagoger använder sig av sångpåsar som de själva skapat. Sångpåsarna är ett material som innehåller olika föremål som symboliserar sången. Detta kan relateras till Lpfö 98 som menar att arbetslaget ska sträva mot att stimulera barns språk- och kommunikationsutveckling (Skolverket 2006 s.10). Har något bakomliggande syfte med dessa sångpåsar då det gäller språkinläring?

Avslutningsvis har vi förhoppning om att denna rapport ska inspirera andra pedagoger och att den kan inbringa hopp och möjligheter för de pedagoger som känner sig osäkra kring ämnet musik.

1.1 Syfte, frågeställningar

Vårt syfte är att undersöka hur musik kan stimulera barns språkutveckling samt att få en fördjupad bild av hur förskollärare på musikprofilerade förskolor använder musik som medel för detta.

Frågeställningar:

- Hur ser det praktiska arbetet kring musik som språkstimulerande medel ut i musikprofilerade förskolor?
- Hur tänker förskollärare verksamma på musikprofilerade förskolor om musikens roll för barns språkutveckling?

1.2 Avgränsningar

Vi kommer i vår undersökning att ta upp musikens betydelse för barns verbala kommunikation. Vi kommer därför inte att försöka förstå hur musiken kan påverka barns läs- och skrivinläring samt hur kroppsspråket kan utvecklas med hjälp av musiken. Vi kommer inte heller att gå in på musik kopplat till rytmik och instrumentanvändning.

1.3 Teoretisk anknytning

Vår teoretiska bas är i det sociokulturella perspektivet eftersom dess betoning på samspel och kommunikation verkar ansluta till problemfältet.

Lev Semjonovitj Vygotskij (1896- 1934) var en betydande nytänkare inom sovjetisk psykologi och är grundaren till den sociokulturella teorin. Han arbetade under en kort men febril period. Vygotskij skapade en synsätt där man såg att människan använder sig av redskap för att kunna förstå sin omvärld. Hans texter till boken *Tänkande och språk* förbjöds 1936 men offentliggjordes igen i mitten på 1950-talet. Jämfört med många andra teorier menade Vygotskij att alla människor har en kreativ sida, även det minsta barnet. (Vygotskij 2001 s.7-8) Han tar i sin bok *Fantasi och kreativitet i barndomen* upp att det är genom det kreativa som vi människor kan skapa något nytt. Han väljer att kalla denna kreativa förmåga för fantasi och menar att fantasi och verklighet hör ihop. Känslor och erfarenheter tolkas genom fantasin. Vidare menar han att leken har en betydelsefull roll gällande barns skapande. (Vygotskij 2006 s.9)

Bland forskare som har influerats av Vygotskijs teori, har vi valt att belysa Olga Dysthe som skrivit boken *Dialog, samspel, och lärande*. Dysthe är verksam som professor vid Universitetet i Bergen. Vi har också valt Roger Säljös bok *Lärande i praktiken*. Säljö är professor i pedagogisk psykologi vid Göteborgs universitet och har lång eftererhet och kunskap inom det sociokulturella perspektivet.

Dysth lyfter fram begreppen *samspel, språk och kommunikation* och menar att dessa är grundläggande pelare inom det sociokulturella perspektivet. Inom detta perspektiv utgår man från att lärandet är något som sker genom deltagande i sociala sammanhang och inte bara något som konstrueras i den enskilda människans huvud. (2010 s.31) Människans lärande sker inom ett aktivitetssystem som består av samverka mellan människor, olika situationer, aktiviteter, ämnesinnehåll samt kontexten runtomkring vilket innebär att lärandet alltid sker inom en större gemenskap. Mening, kunskap och förståelse genereras genom interaktion med andra. (ibid. s.52)

I likhet med Dysthe menar Säljö att de viktigaste aspekterna inom det sociokulturella perspektivet är *kommunikation* och *språkanvändning*. De är dessa aspekter som bildar ett led mellan omgivningen och barnet. Genom att barnet har möjlighet att kommunicera med andra i leken blir barnet delaktig i omgivningen. (2003 s.67) Det är inom den sociala kommunikationen som möjligheter skapas, men att det även är genom kommunikation som dessa möjligheter kan föras vidare (ibid. s.22). Vidare lyfter han språket som en viktig faktor och menar att det är genom språket som människan har en begåvning att kunna dela kunskaper och erfarenheter med varandra. (ibid. s.34) ”När barnet lär sig ett språk, lär det sig att skapa kontakt med och ingripa i sin omgivning med hjälp av språkliga resurser. Språket blir ett medel för att kunna delta i och påverka interaktionella förlopp. Att lära sig kommunicera är därför att bli en sociokulturell varelse” (Säljö 2003 s.88).

Dysthe tar upp ett antal centrala begrepp som symboliserar det sociokulturella perspektivet och menar att lärandet är *situerat*, *socialt*, *distribuerat*, *medierat* samt belyser *språkets betydelse* för lärandet. *Situerat* lärande innebär att lärandet är en del av kontexten vilket innebär att alla delar är integrerade och skapar en väv där lärande ingår. (2010 s.42-43)

Att lärandet i grunden är *socialt* har både att göra med sammanhanget mellan det historiska och kulturella men också relationer och samspel människor emellan. Människorna runt omkring som exempelvis läraren och klasskompisarna spelar en viktig roll i den individuella konstruktionen av kunskap. (ibid. s.43-44)

Distribuerat lärande innebär att kunskapen är fördelad mellan människor i en grupp genom att man exempelvis är bra på olika saker vilket ses som en betydelsefull del för att bilda en helhetsförståelse (s.44). Dysthe talar också om att lärandet är *medierat* vilket handlar om hur människan använder redskap. Begreppet används för att beskriva alla typer av stöd eller hjälp i läroprocesserna. Redskap ses inom det sociokulturella perspektivet som bra resurser och som människan använder för att förstå omvärlden. Språket ses som det viktigaste medierande redskapet. (2010 s.45-46)

Även Säljö lyfter begreppet *verktyg* kallade artefakter, och menar att de finns i vår omgivning för att förstå och agera. Dessa artefakter kan vara både språkliga och fysiska. (2003 s.20) Artefakterna utgör en väsentlig del av de kulturella resurser som vi använder i vår vardag (ibid. s.76). En grundtanke inom detta perspektiv är att artefakterna skapas genom kommunikation. Det är också genom kommunikation som de förs vidare. (ibid. s.234)

Kommunikativa processer är inom det sociokulturella perspektivet en förutsättning för människans lärande och utveckling. Dysthe klargör detta genom att hävda att: ”Det är genom att lyssna, samtala, härma och samverka med andra som barnet får del av kunskaper och färdigheter ända från sin tidigaste barndom och lär sig vad som är intressant och värdefullt i kulturen” (2010 s.48).

Genom att kommunicera kan individen bli delaktig i nya läroämnen och förmågor. ”Människor föds in i och utvecklas inom ramen för samspel med andra människor. Alltifrån begynnelsen gör vi våra erfarenheter tillsammans med andra” (Säljö 2003, s.66-67).

I likhet med Dysthe menar Säljö att man borde se lärande som något socialt. ”Kunskapen lever först i samspel mellan människor och blir sedan en del av den enskilde individen och hans eller hennes tänkande/ handlande” (Säljö 2003 s.9).

Begreppet *den närmaste utvecklingszonen* innebär det avstånd mellan vad ett barn kan klara av på egen hand och vad de kan klara av med stöd från en vuxen eller mer kompetent person. Det relevanta i detta är inte enbart de kunskaper som barnet redan visar att de har erövrat utan även att se var potentialen ligger i barnets insikt och handling. Det är med andra ord den person med mer kompetens som vägleder den personen med mindre kompetens, och eftersom

barnet alltid kommer att befinna sig i olika utvecklingszoner i lärandet kommer barnets utveckling att ständigt vara en process. (ibid. s.120-122)

Dysthe och Säljö framställer det sociokulturella perspektivet på liknande sätt. Båda författarna är överens om att *språk* och *kommunikation* är två viktiga grundpelare inom perspektivet. Ur liknande synvinklar lyfter de att lärandet är *social* och de menar att lärandet sker i *samspel* med andra individer. Slutligen nämner de vikten av att människan behöver använda sig av *verktyg* för att förstå sin omvärld och ett av de viktigaste medierande verktyget är språket.

Särskilt användbara för vår undersökning utifrån det sociokulturella perspektivet anser vi att begreppen *kommunikation*, *språk*, *samspel* och *den närmaste utvecklingszonen* är.

1.4 Tidigare forskning

Musik och språkutveckling uppfattar vi vara ett brett forskningsområde därför har vi valt ut några, för vårt arbete, centrala områden. Dessa omfattar fyra olika delar varav den första behandlar barns språkutveckling och hur språket är uppbyggt. Den andra delen redovisar musik och dess betydelse för barn. Den tredje delen behandlar förhållandet mellan musik och språkutveckling. Slutligen lyfter vi fram pedagogens betydelse inom dessa områden.

1.4.1 Hur lär sig barn språk?

Vi har valt ut tre böcker inom området språkutveckling som verkar relevanta för vår studie. En av dem är Anders Arnqvists *Barns språkutveckling*. Arnqvist är fil. dr i psykologi och verksam vid institutionen för utbildningsvetenskap och psykologi vid högskolan i Karlstad. Den andra boken vi valt är Bente Eriksen Hagtvets *Språkstimulering, del 1: tal och skriftspråk i förskoleåldern*. Eriksen Hagtvet är professor vid institutionen för specialpedagogik vid Oslos universitet. Hon är specialiserad på kommunikation och barns språkutveckling. Den tredje boken vi valt är *Lärandets grogrund* som är skriven av författarna Ingrid Pramling Samuelsson och Sonja Sheridan. Båda författarna är forskare och verksamma vid Göteborgs universitet och är i grunden utbildade förskollärare.

Arnqvist tar i sin bok *Barns språkutveckling* upp hur barns språk växer fram och utvecklas samt hur människan från tidig ålder upp till tonåren använder sig av sitt språk för att kommunicera. Han diskuterar fyra aspekter av språkutvecklingen som ger olika insikter om hur vi använder språket. Dessa aspekter är *fonologisk utveckling*, *semantisk utveckling*, *grammatisk utveckling* samt *pragmatisk utveckling*. (1997 s.21)

Den *fonologiska utvecklingen* handlar om språkljud och dess funktion som är tätt sammankopplat med barns uttalsutveckling. Språkljuden vilket även kallas för fonemen syftar på de minsta meningsskiljande enheterna i språket. (Arnqvist 1997 s.39) ”Orden gul och kul skiljs enbart åt av fonemen g och k. Dessa olika fonem gör att orden får olika innebörd” (Arnqvist 1997, s.39). Vanligtvis när det gäller barns uttalsutveckling gör man skillnad på fonetik och fonologi. Fonetik innefattar språkljudets fysiska karaktär det vill säga hur de skapas, tolkas och hur de är utformade som akustiska fenomen. I jämförelse med fonetik avser fonologin språkljudets funktioner samt vilka regler gällande språkljudens användning i språket. (ibid.s.39)

Barns uttalsutveckling inträffar i ett antal perioder. Dessa överlappar varandra och det är svårt att avgöra när barnet övergår till en annan period. Barns tidiga skrik i spädbarnsåldern kan inte analyseras utifrån ett fonologiskt perspektiv utan det är inte förrän i ettårsåldern då de flesta barn säger sina första ord som man kan börja undersöka den fonologiska utvecklingen. Vid omkring fyraårsåldern har barn tillägnat hela fonemsystemet. (ibid.s.40-41)

Den största språkliga utvecklingen som barn gör i förskolåldern är inom den *semantiska utvecklingen*. Det är nu som barnen börjar förstå innebörden av ord och språkliga satser. När barn erövrar kunskap om nya ord och begrepp består det till största del av att dem finner ett sammanhang mellan ordet och sina egna erfarenheter. Vanligtvis är de första orden barn lär sig ofta rörliga föremål och namn på nära anhöriga. (Arnqvist 1997 s.45) Vidare refererar Arnqvist till forskning som konstaterat att barn har lätt att ta till sig nya ord och att detta kan vara en av anledningarna till att ordförrådet snabbt utvecklas hos barn i förskoleåldern. Begreppet "fast mapping" brukas användas för att beskriva detta sätt att lära in och syftar på att barn lär sig nya ord efter att bara hört dem en gång. (1997 s.45)

Arnqvist menar att det är svårt att se den grammatiska utvecklingen hos barn innan de har kommit igång med att säga sina första ord. Det första barnen säger innehåller ofta bara ett ord och vilket där med kallas för ettordssatser (s.52). Nästa steg i utvecklingen blir tvåordssatser där barnen kan sätta ihop två olika ord och lättare göra sig förstått. Deras tal kan liknas med ett telegram, korta satser som exempelvis Sara baka eller Ida äta. Det mer avancerade språket får barnen när de kan sätta ihop tvåordssatser till treordssatser exempelvis Sara baka och baka kaka kan kombineras till Sara baka kaka. (1997 s.55-56)

Pragmatisk utveckling handlar om hur man använder språket. För att kunna stärka sig i sin språkliga utveckling behöver man inte bara lära sig hur man talar utan även lära sig att kunna kommunicera med andra det vill säga föra en dialog. Redan i tidig ålder har barn en begåvning i att kunna föra korta dialoger dock handlar dessa ofta om att barnen svara på en fråga. Successivt utvecklas barnens dialogförmåga genom att de äldre förskolebarnen inte bara kan svara på frågor utan kan också delge med ny information till samtalet. (Arnqvist 1997 s.59)

Eriksen Hagtvet (2007) tar i sin bok *Språkstimulering* avstamp i en studie om hur svenska och norska förskolebarns språk utvecklas. Hon visar på det samband som finns mellan tal- och skrivutveckling och diskuterar hur barn lär sig språk.

En vanlig uppfattning är att talspråket utvecklas av sig själv och att det inte är i behov av så stor påverkan från omgivningen. Eriksen Hagtvet menar dock att barn utvecklar olika talspråkliga färdigheter och att detta är beroende på vilken miljö barnen erbjuds och vilka egna kunskaper de besitter. En av anledningarna till att talspråket är ett relativt lätt språk att lära sig är för att de flesta barn dagligen vistas i en rik stimulerande talspråklig miljö. (2007 s.100)

Eriksen Hagtvet belyser olika faktorer som förklarar språkutvecklingen hos barn. Miljön spelar en betydelsefull roll när det gäller språkutveckling. En stimulerande miljö är förutsättningen för att barnen ska utveckla ett rikt och adekvat talspråk. En miljö som inte är en stimulerande talspråklig miljö där vuxna inte samtalar med barnen kan hämma barns språkutveckling vilket kan medföra att de kan få ett bristande språk (2007 s.104). Hon ställer sig frågan hur en miljö ska vara tillräcklig bra för att stimulera barns språk. Hon refererar till Rutter (1981) som gjort en studie om engelska barn som bodde i husbåtar och inte fick någon skolgång i vidare mening. I studien kom man fram till att dessa barn på nästan samma tid nådde milstolparna i språkutveckling som andra barn men att de inte utvecklade mer än sitt vardagsspråk. (s.104-105)

I samklang med Arnqvist tar Eriksen Hagtvet upp aspekter på barns språkutveckling vilka är *fonologisk utveckling, morfologisk och syntaktisk utveckling, semantisk utveckling och pragmatisk utveckling*. Vanligt förekommande inom den fonologiska utvecklingen är att barn tidigt har svårt att skilja mellan ljud som uttalas på närbelägen artikulatorisk plats som exempelvis att gul kan bli dul (2007 s.67).

Hon belyser i likhet med Arnqvist den semantiska utvecklingen och menar att barn i tre till femårsåldern i snabb takt utvecklar sitt ordförråd. För yngre barn har kontexten en avgörande

betydelse för ordens innebörd. När barnen efter hand kommer i kontakt med att samma ord kan används i skilda sammanhang utvecklas förmågan att förstå att ordet kan förekomma i olika kontexter. (2007 s.87)

Eriksen Hagtvet tar upp morfologisk och syntaktisk utveckling vilket kan ses i likhet med den grammatiska utvecklingen som Arnqvist pratar om. Morfologi innebär hur man konstruerar och böjer ord och syntaxen handlar om meningsstrukturer (2007 s.71). I likhet med Arnqvist tar hon upp den pragmatiska utvecklingen och dess innebörd. Genom de dagliga rutinerna i förskolan vid exempelvis skötbordet får barnen en möjlighet att lära sig dessa spelregler för att fungera bra i ett samspel med andra människor. Vid dessa situationer får barnen i samspel med den vuxne träna på att föra dialogsamtal. (2007 s.96)

I lärandets grogrund tar Pramling Samuelsson och Sheridan upp att språk är kommunikation och framhåller vikten av att barns språk och identitetsutveckling hänger ihop. Det är genom språket som barnet blir synligt för andra men även för sig själv. Redan från födseln sker kommunikation mellan barnet och omvärlden. Det uppstår en kommunikation genom att man härmar barnets joller vilket i sin tur stimulerar barnets lust att språka. Samspelet med omgivningen är därför betydelsefull för utvecklandet av talspråket. Här ses förskolan som en viktig arena där det ges rika tillfällen att stimulera barns språkutveckling. Författarna talar vidare om att det är viktigt att de språkliga processerna sker under leksamma former. (2003 s.71-72) Vidare menar de att ”Barn erövrar omvärlden genom språket. Språket är ett sätt att nyskapa, återskapa och hålla fast vid det betydelsefulla inom den egna kulturen och samhället. Den som inte kan uttrycka tankar och upplevelser i tal [...] är på många sätt utestängd från gemenskapen med andra människor” (Pramling Samuelsson & Sheridan år 2003 s.71).

1.4.2 Barns musikaliska utveckling i tidig ålder

Inom forskningsområdet musik har vi valt ut Jon-Roar Bjørkvolds bok *Den musiska människan* och Bertil Sundins bok *Barns musikaliska utveckling*. Bjørkvold har varit verksam som professor vid Universitetet i Oslo och har även skrivit en doktorsavhandling om musikalisk barnkultur. Bjørkvold tar upp musikens betydelse för människan ur ett livsperspektiv, från fosterstadiet fram till ålderdomen. Bertil Sundin är pionjär inom svensk musikpsykologi och musikpedagogisk forskning och hans bok *Barns musikaliska utveckling* behandlar hur små barn kan uppleva vissa delar av ljudvärlden annorlunda än vuxna.

Bjørkvold tar i *Den musiska människan* upp att grunden för den musikaliska utvecklingen läggs redan i fosterstadiet. Barnet som fortfarande befinner sig i mammans mage reagerar på ljud, rörelse och rytm vilket bidrar till att barnets språkinläring börjar innan barnet är fött. Detta musiska språk som barnet lär sig redan innan födseln kommer från mammans röst. (2005 s.15-18) ”Det är modersröstens musik i tonfall, klangfärg, register, rytm, tempo och dynamik- inte ordens specifika betydelse - som har betydelse för fostret; det påverkas” (Bjørkvold 2005 s.19).

Barn utökar sin omvärld i stora steg under sina första år i livet. I denna utökning har bland annat betydelsen av rytm viktig roll för barns utveckling. Bjørkvold tar upp betydelsen av att sjunga med sitt nyfödda barn för att på så sätt ge barnet den känslomässighet och kommunikationskraft som finns i föräldrarnas sång. (2005 s.29)

Leken ses som ett betydelsefullt område inom barns musiska utveckling. Ordet lek betyder bland annat rytmiska rörelser och dans samt att barns lekar innehåller fullt av olika ljud. Spontansång är något som ofta hörs i barns lekar (Bjørkvold 2005 s.50). Spontansången är dock mer i form och funktion närmare lek än musik. Sångsnuttarna hörs ofta som små korta strofer som kan vara svårt för vuxna att uppfatta. Ofta handlar spontansången om vad barnen

upplever för ögonblicket, ett argt barn har helt andra toner än det barn som sitter och leker med sina leksaker. Spontansången är viktig i alla aktiviteter som exempelvis på- och avklädning och omsorgssituationer och den innefattar både tal och sång, vilket ger puls för leken och känsla för rösten. Sången är något som är gemensamt för alla barn och att den blir en del av den mänskliga uttrycksförmågan. (ibid. s.65)

Bjørkvold nämner två begrepp inom spontansången, formler och färdigsång. Begreppet färdigsång innebär de redan kända sångerna. Redan i tidig ålder kommer barn i kontakt med färdigsånger då personer i barnens närmaste omgivning sjunger för dem. Efter hand börjar barnen använda sig av färdigsångerna i deras lek och tillsammans med andra barn och vuxna. Formelsångerna används i jämförelse med färdigsångerna på ett annat sätt i barns lekar. Efter att ha lagrat flertalet färdigsånger börjar de använda sig av formelsångerna. I två-treårsåldern börjar barn använda sig av formelsånger i syfte att kommunicera med varandra under deras lekar. (2005 s.66)

Bjørkvold tar upp sångens form, hur sången används och hur form och användning kompletterar varandra. Den tidiga sången hos barn är formlös men den utvecklas i en ständig process, från minsta små ljudantydningar på skötbordet till den första ljudleken. Ofta kan man som vuxen anse att detta inte skulle kallas sång men för barnen är det en kommunikation. (2005 s.66)

Sundin upplyser i *Barns musikaliska utveckling* om det barnen möter under sina första månader i livet är "[...] jämvikt, spänning, kroppshållning, temperatur, vibrationer, hud- och kroppskontakt, rytm, tempo, varaktighet, tonhöjdsskillnad, tonkvalitet, klangfärg" (Sundin 1991, s.42). Han menar vidare att barnet under dessa första levnadsveckor hinner uppleva många musikaliska möten (1991s.42).

När barnen kommit upp i tvåårsåldern kan man märka hur snabbt de känner igen olika melodier och söka sig till den plats där de hör den igenkända melodin. Nu har barnen lärt sig att urskilja vissa musiska delar av ett större utbud. Barnens utveckling fortskrider och det kan fortfarande ha svårt att förstå meningsinnehållet i det talade språket. Barnen i förskolan kan fortfarande använda sig av att förstå språkets musiska form som exempelvis tonfall, klang och rytm. Detta sätt att lära sig språket kommer att följa barnen hela livet men i allt mindre omfång. (Sundin 1991 s.44-45)

Utifrån egen undersökning talar Sundin i likhet med Bjørkvold om olika typer av barnsång. Spontana sångliga yttringar sker ofta under pågående lek i form av ramsor och olika härmande ljud som exempelvis när barn leker med bilar vilket då yttrar sig i "tut tut". Kommunikativ sång handlar om talsång vilket innebär sång i form av bland annat frågor, svar och uppmaningar. Barn kan exempelvis sjunga satsen "jag vill ha en pensel" vilket är knytet till språket och melodiformen är kort. Vanligt är också att barn sjunger en ramsa ibland i retande form som exempelvis "dumma, dumma dig". Barnens egna sånger handlar om att de reflekterar och fantiserar med hjälp av sång. Med kända sånger menas att barnen utgår från redan känt material och använder dem ofta fritt. Barnen använder dessa kända sånger som utgångspunkt för improvisationer. (1991 s.75-76)

Sundin talar om sångens funktion för barns utveckling och refererar till Bjørkvold (1979) som menar att "Sången förmedlar känslor, kontakt och information vilket gör att sången får en identitetsmarkerande funktion. Genom sången kan barnen känna tillhörighet till andra barn. Sången blir ett gemensamt musikaliskt modersmål" (Sundin 1991 s.84).

1.4.3 Relationen mellan musik och språk

När det gäller relationen mellan musik och språkutveckling har vi valt ut två böcker som vi anser är passande. Vi har valt Ulf Jederlunds bok *Musik och Språk* och Berit Uddéns *Tanke-Visa-Språk*. Jederlund har 20 års erfarenhet från specialpedagogiskt och behandlingsinriktat arbete med musik. Han utbildar och handleder i musik, skapande och språkutveckling. Uddén är fil.dr i musikpedagogik och verksam som lärarutbildare vid Musikhögskolan, Örebro universitet.

I *Musik och språk* talar Jederlund om relationen mellan musik och språkutveckling och benämner musiken som ett kommunikationsmedel. Musikspråk och talspråk har i ett tidigt stadium i barns utveckling mycket gemensamt. Dessa två områden utgår från samma grunder då det gäller ”tonhöjd, tonstyrka, temp, rytm, betoning och pauser” (Jederlund 2002 s.149). Han menar vidare att det är betydelsefullt att stimulera och utveckla sinnet för dessa musikaliska byggstenar för att på så sätt utveckla talspråket. Jederlund refererar till andra studier som påvisat att det finns samband mellan musik och språkutveckling. Att jobba med rim, ramsor och sång på ett medvetet sätt är bra metoder för att jobba med barns språkutveckling. (2002 s.149)

Jederlund refererar till den brittiska barnspråksforskaren och fonetikern Natalie Waterson samt barnspråksprofessorn Ragnhild Söderbergh inom området talspråksutveckling. Den talspråkliga utvecklingen delas upp i två nivåer. Den ena nivån är den så kallade prosodiska nivån som syftar på de musikaliska aspekterna av talspråket som exempelvis rytm och tonhöjd. Den segmentella nivån inkluderar språkljuden och deras sammanlänkning till ljudföljder och ord. (2002 s.77) Forskning har visat att den prosodiska dragen i talspråket lärs in tidigare än det segmentella. Utifrån detta antagande innebär det att musikaliska lekar så som rim och ramsor utgör prosodiska övningar vilket ger en bra övning i att stimulera och utveckla barns talspråk. (2002 s.151)

I likhet med Björkvold tar även Jederlund upp barns spontansång och talar om dess olika funktioner i relation till språkutveckling. Alla barn oavsett vilken kultur de befinner sig i använder spontansången som en kommunikativ funktion. I takt med att barn utvecklar sitt talspråk får också spontansången en annan funktion för dem. I mötet med färdigsånger kommer barnen i kontakt med nya ord, begrepp och uttryck vilket med fördel lärs in via rytmen och melodin som stöd. (2002 s.150)

Tidigt i livet kommer nästan alla barn i kontakt med en mängd olika sånger och då ofta de ramsor, sånglekar och sånger de närmaste anhöriga sjunger för barnen. ”Barn och vuxna kan i musiken vara delaktiga i ett gemensamt emotionellt och kreativt flöde, skratta och ha roligt tillsammans, föra engagerade samtal och fortsätta den skapande och språkliga processen i [...] berättande, poesi och inte minst i ny musik” (Jederlund 2002 s.153).

Med färdigsång menar Jederlund de redan kända reproducerade sångerna som exempelvis ”Bä bä vita lam” och ”Björnen sover”. Han lyfter upp funktionen med färdigsången och menar att det är en rik källa till inspiration och där det leks med ord. ”Ord byts ut, upprepas, förändras, rimmas... ordljud provas och tänjs på, smakas på, rytmiseras” (Jederlund 2002 s.72). I färdigsångerna möts barnen av en mängd språklig variation och nya ord. Sången blir med andra ord en rik källa till inläring av nya ord och begrepp. (2002 s.72)

Jederlund belyser frågan om vad som utmärker en språkstimulerande musikpedagogik. Han ställer sig frågan om det finns speciella metoder och sånger som är mer språkstimulerande än andra. Han pekar istället på pedagogernas förhållningssätt till musik och språk. (2002 s.121) ”Det som blir viktigt att förmedla här blir istället, snarare än enskilda sånger och lekar, det förhållningssätt till barn, musik och språk som utmärker arbetet. Det handlar om pedagogiska principer för en språkstimulerande musikverksamhet” (Jederlund 2002, s.121).

I *Tanke-Visa-Språk* menar Uddén att det är språkdriften som är en av anledningarna till att vi människor är musiska. Sången blir under de första levnadsåren en grund för den kommande språkutvecklingen. Små barn före treårsålder börjar använda sig av sången för att lära sig modersmålet och efter en tid kommer det lilla barnet att kunna kommunicera på ett mer förståligt sätt. (2008 s.75)

Språkfärdighet och musikalitet grundar sig i förmågan att separera på ljud och toner. Genom att uppmärksamma barnen på skiftningar i musiken då det exempelvis handlar om rytmer, klanger och tonhöjd ökar man barnets villkor för att utveckla sitt språk. Uddén anser även att barn använder sjungandet för att utveckla talspråket. Hon menar vidare att spädbarnet tidigt börjar låta på vokaler genom att besvara modern eller fader. Med andra ord förstår de varandra genom läten och ljud. (ibid. s.82-83)

Uddén poängterar vikten av att sjunga tillsammans med barn så att de lär sig använda den musiska leken. Hon kopplar sitt resonemang till en studie gjord i Oslo kring barns spontana kommunikativa sång. Utifrån studien visade det sig att barns vars pedagoger sjunger mycket med och för dem utvecklade en mer avancerade melodik. Uddén menar vidare att både sång- och talförmågan blir lidande i icke stimulerande miljöer. (2008 s.84)

Barn är i behov av rim, ramsor och sång för att kunna upprepa ett muntligt språk och som på så sätt fastnar i deras minne. Vidare beskriver Uddén:

Med stöd av sångtoner och rytmisk lek börjar små barn efterhand att uttrycka ett talspråk. [...] Talspråket och tankens utveckling stöds vidare av rim, ramsor och rytmisk utförda visor med gester hos unga individer. Det innebär att såväl föräldrar som pedagoger och lärare för barn måste vara goda sång-, rytm- och samspelpartners så att barnen får den allra bästa stimulansen att utveckla sitt tänkande och därmed sitt språk i både tal och skrift. (Uddén 2008 s.138)

1.4.4 Pedagogens betydelse

Vi har valt att belysa pedagogens betydelse både när det gäller musik och språkutveckling. Inom området musik har vi valt Mats Uddholms bok *Pedagogen och den musikaliska människan*. Han jobbar som pedagog och musiker. Vi har även valt Cecilia Wallerstedt som är doktorand i estetiska uttrycksformer. Hon har skrivit en artikel i tidningen "Förskolan". Inom området språkutveckling har vi valt Ann-Katrin Svenssons bok *Språkgladje*. Svensson är fil. dr i pedagogik och verksam vid Högskolan för lärarutbildningen och kommunikation i Jönköping. Slutligen har vi valt att Mallo Vesterlund som skrivit boken *Musikspråka i förskolan*. Hon är förskollärare och språkpedagog och har utvecklat ett arbetsätt baserat på Carl Orffs tankar om musikpedagogik.

Uddholm tar i sin bok *Pedagogen och den musiska människan* upp att musik som ämne inte har någon dominerande roll inom lärarutbildningen i Sverige. Den lilla del som fokuserar på musik i utbildningen sänker ofta pedagogernas självförtroende än tvärtom och att detta sätter sina spår i de nuvarande verksamheterna. (2003 s.20) Alla människor är musikaliska men det är vanligt att man jämför sig med andra och på så sätt hämmas i sin musikaliska utveckling. (ibid.s.26) Mycket av människans tolkning av musik har med ens egen bakgrund att göra och vilka erfarenheter man har till musik. Genom att alla människor har olika uppväxtvillkor och tolkningar upplever vi musik på olika vis (ibid. s.9).

Uddholm talar om begreppet pedagog och refererar till Leo Buscaglia bok *Leva, älska, lära*. Ordet pedagog kommer ursprungligen från det latinska ordet educare vilket innebär att man ska leda, visa vägen. Som pedagog är man en vägvisare för barnet som visar att det alltid finns nya vägar att gå (2003 s.41).

I likhet med Uddholm menar Wallerstedt att man idag inte undervisar i musik på samma sätt som man gör med språk och matematik. En anledning till detta kan vara att man anser att musiken är något som man föds med. Antingen har man en musikalisk talang eller så har man det inte. Vidare menar hon att om man har denna uppfattning är det ingen idé att lära sig någonting. Hon betonar också vikten av att musik är något man lär sig genom att man musicerar. Förskolan anser hon är en bra plats där alla får möjlighet att prova på och utvecklas inom musiken. Även Wallerstedt tar upp lärarutbildningens roll i detta och menar att många pedagoger är osäkra när det handlar om musik. (2010 s.31)

När det gäller barns språkutveckling betonar Svensson vikten av att vara en medveten pedagog för att på så sätt hjälpa barnen att hitta lustfyllda situationer för lärande av språket. Språkinläring finns överallt men det är upp till pedagogen att lyfta fram dessa tillfällen, gärna så att barnen inte är medveten om att de är ett måste att lära sig. En annan viktig aspekt för barns språkutveckling är att ge barnen rika tillfällen till att föra samtal i förskolan. Genom att föra spännande samtal med barnen utvecklar de sitt språk. Hon menar vidare att det är viktigt att det är roligt att lära sig språket och att man är medveten om att alla försök till att lära sig ett språk är ett sätt att komma närmare det korrekta språket. (2000 s.12-13)

Vesterlund lyfter vikten av att när man som pedagog leder en musikgrupp eller bara musicerar måste man våga improvisera. Att våga göra fel och hitta nya vägar är något som är viktiga när man är pedagog, man behöver hitta nya vägar för att finna det som fungerar för en själv gällande att musicera med andra. Vidare anser hon att man borde se ur ett möjlighetsperspektiv istället för att tänka negativa tankar, det är att dela med sig av glädje som är det allra viktigaste när det gäller musikupplevelserna. (2003 s.18-19)

Språkinläring ska alltid finnas runtomkring barnen, det vill säga att lära sig språket är inget som måste planeras in utan ska alltid vara ett ständigt flöde kring dem. Det viktigaste är att barnen får vistas tillsammans med andra barn och mötas av medvetna pedagoger som ger barnen möjlighet till att stimulera utvecklingen av språket. (Vesterlund 2003, s.24)

1.5 Sammanfattning

Barns språk växer fram och utvecklas redan från tidig ålder och ända upp i tonåren. Språket använder individen sig av för att kunna kommunicera med sina medmänniskor. Barnens uttalsutveckling sker i olika perioder och överlappar varandra vilket gör det svårt att veta när barnen övergår till en ny period. Det finns fyra aspekter som barnen går igenom för att utveckla språket, *fonologisk utveckling*, *semantisk utveckling*, *grammatisk utveckling* samt *pragmatisk utveckling*. (Arnqvist 1997 s.21)

Språk och kommunikation hänger ihop, dessa delar är med och skapar barnens identitetsutveckling. Det är med språket som barnet blir synlig för andra men även kan upptäcka sig själv. Detta innebär att samspelet med barnets omgivning har en avgörande faktor i utvecklandet av talspråket. (Pramling Samuelsson och Sheridan 2003 s.71-72)

Spontansången är vanligt förekommande i barns lekar, dessa sånger är ofta en bearbetning på vad barnen har upplevt eller upplever för stunden. Spontansången är en viktig del av barnens språkutveckling då den innehåller både tal och sång. Detta innebär att barnen får möjlighet att känna puls i leken och får en känsla för rösten. Sången blir en gemensam nämnare för barnen och blir en del av den mänskliga uttrycksförmågan. (Bjørkvold 2005 s.50-65)

Musik och språk är ett kommunikationsmedel och har mycket gemensamt med varandra. Dessa två områden utgår från samma grunder då det gäller ”tonhöjd, tonstyrka, temp, rytm, betoning och pauser” (Jederlund 2002 s.149). När det gäller färdigsånger kommer barnen i kon-

takt med en mängd nya ord och begrepp vilket gör att sången blir en källa till att lära sig en språklig variation av nya ord (2002 s.72).

När det gäller barns språkutveckling är det viktigt att vara en medveten pedagog för att på bästa sätt hitta lärande situationer som innehåller språket. Språkinläringen finns alltid med i den dagliga verksamheten och det är upp till pedagogen att lyfta fram dessa situationer utan att göra barnen medvetna om att ett lärande sker. Slutligen kan man genom att erbjuda barnen spännande samtal hjälpa dem att utveckla sitt språk. (Svensson 2000 s.12-13)

1.6 Metod och material

Vi kommer i detta avsnitt att beskriva vårt val av metod. Sedan följer en presentation av urval av respondenter, genomförande och en redovisning av begreppen reliabilitet, validitet och generaliserbarhet. Avslutningsvis belyser vi de etiska principerna.

1.6.1 Val av metod

Vi har valt att genomföra en kvalitativ studie med intervju som undersökningsmetod.

Enligt Stukat syftar det kvalitativa synsättet till att tolka och förstå det resultat som man kommit fram till. Synsättet syftar med andra ord inte till att dra allmänna slutsatser eller att generalisera (2009 s.32). Då vi är intresserade av pedagogernas kunskap och tankar kring hur musik kan stimulera språkutveckling anser vi att en kvalitativ studie lämpar sig bäst för att få svar på vårt syfte.

Vi valde intervju som undersökningsmetod eftersom vi anser att det lämpar sig bäst till vår studie i enlighet med hur metoden definieras av Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud. Författarna menar att fördelen med intervjuer är att man kan registrera oväntade svar samt får möjlighet att ställa följdfrågor. Intervjuer ger också en större interaktion mellan forskare och respondent jämfört med enkät. (2007 s.283)

Vi valde bort observation som undersökningsmetod, därför att det kan vara svårt att finna de svar vi söker eftersom vi är intresserad av pedagogernas kunskap och tankar kring vårt valda ämne. Esaiasson m.fl. anser att det finns undersökningar då observation inte alltid lämpar sig som metod. I observationsstudier riktas fokus på vad människor gör och inte vad de säger (2007 s.344). Vi har heller inte valt att använda oss av enkät som undersökningsmetod eftersom man då är beroende av en stor mängd personer som ställer upp på att svara och att det inte är hur ofta något förekommer som vi vill undersöka.

Esaiasson m.fl. talar om betydelsen av god struktur och form för att få till bra intervjufrågor. Att strukturera intervjufrågorna utifrån ett antal teman är ett bra sätt att utforma en intervjuguide på. Frågorna i intervjuguiden ska vara tydliga, korta och lätta att förstå. Genom att formulera frågorna i deskriptiv form ges möjlighet att frambringa spontana svar som är baserade på intervjupersonens egen verklighet. (2007 s.298) Stukat talar om strukturerade intervjuer respektive ostrukturerade intervjuer. Strukturerade intervjuer innebär att man utgår från förbestämda frågor och håller sig till en bestämd ordningsföljd. I ostrukturerade intervjuer ställer man istället frågorna i den ordning som intervjusituationen inbjuder till. I likhet med Esaiasson m.fl. talar även Stukat om intervjuguide. I ostrukturerade intervjuer ställer man ett antal frågor utifrån ett på förhand valda teman till samtliga respondenter för att sedan följa upp svaren mer individuellt. Samspelet mellan forskare och respondent utnyttjas i denna form av intervju jämfört med strukturerade intervju där interaktionen mellan forskare och respondent eftersträvas att vara så neutral som möjligt. (2009 s.38-39)

Vi valde att genomföra ostrukturerade intervjuer eftersom tänkbart är att vi genom dessa kan få ett mer individuellt svar och att vi kan följa upp svaren beroende på hur situationen ser ut. När vi utformade intervjufrågorna utgick vi från vårt syfte och tidigare forskning och framställde en intervjuguide. Vi delade in frågorna i tre olika temaområden *musik*, *språkutveckling* och *musik kopplat till språkutveckling*. Fördelen med denna uppdelning anser vi kan gynna dialogen mellan oss och respondenten. Respondenten vet på så sätt vad frågorna kommer att handla om och kan välja att fokusera enbart på det aktuella ämnet. För att starta intervjun på ett bra sätt valde vi att börja med ett par uppvärmningsfrågor. Tanken med uppvärmningsfrågorna var att skapa ett förtroende och få en inblick i respondentens bakgrund.

Under utformandet av våra intervjufrågor har vi haft kontakt med en av våra VFU- handledare. Handledaren är insatt i ämnet musik och är intresserad av barns musiska utveckling. Genom att använda handledaren som en pilotperson fick vi möjlighet att veta om intervjufrågorna var passande utifrån vårt valda syfte och om handledaren ansåg att frågorna gav oss de svar vi kunde tänkas söka. Efter detta möte valde vi att omformulera några frågor och även att lägga till ytterligare några.

1.6.2 Urval av respondenter

Vi har valt att rikta vårt fokus till förskollärare som är verksamma på musikprofilerade förskolor. Anledningen till vi har valt att avgränsa oss till musikprofilerade förskolor, är för att vi genom vår VFU upplevt avsaknad av musik och där vi saknat ett tydligt bakomliggande syfte med musiksamlingarna. Tänkbart är därför att vi har större möjlighet att få svar på vårt syfte via musikprofilerade förskolor.

För att komma i kontakt med förskollärare verksamma på musikprofilerade förskolor sökte vi på internet upp ett antal som vi tog kontakt med via mejl och telefon. Vi presenterade oss, vårt syfte med studien och att vi var intresserade av att komma i kontakt med förskollärare som var villiga att ställa upp på en intervju. Vi fick svar från fyra förskolor där en förskollärare från varje förskola var positiva till att ställa upp. På en av dessa var två förskollärare intresserade att ställa upp på intervju. Av de valda förskolorna ligger tre av dem i Göteborg, i två olika stadsdelar, samt en förskola i en närliggande kommun till Göteborg.

1.6.3 Genomförande

Vi har intervjuat fyra kvinnliga förskollärare och en manlig fritidspedagog samtliga verksamma på musikprofilerade förskolor utanför och i Göteborgs kommun.

Vid den första intervjun tog respondenten emot oss väl och innan intervjun fick vi gå en rundvandring på förskolan då hon berättade om deras verksamhet. Intervjun skedde sedan i ett ostört rum och vi hade gott om tid till vårt förfogande.

Intervju nummer två genomfördes på en förskola där det går många barn med olika kulturella bakgrunder. Respondenten visade stort intresse för vår undersökning. Även här genomfördes intervjun i ett ostört rum. Besöket avslutades med att respondenten visade runt oss i förskolans lokaler.

Den tredje intervjun började med att vi blev runtvisade på förskolan och där vi fick skapat oss en bild av deras verksamhet. Intervjun skedde sedan i ett avskilt rum. Som avslutning fick vi ett musik- och språkmateriel med oss hem som förskolan jobbar aktivt med.

De två sista intervjuerna genomfördes på samma förskola och med två förskollärare på samma avdelning. Intervjuerna genomfördes enskilt med en respondent i taget. På denna förskola

går barn med många olika kulturella bakgrunder. Intervjuerna genomfördes i ett grupprum vilket möjliggjorde att vi kunde prata i en ostörd miljö.

Samtliga intervjuer spelades in med mobiltelefon som vi sedan transkriberade. Vi valde att genomföra alla intervjuer tillsammans. Vårt val av att genomföra intervjuerna tillsammans grundar vi på att vi båda vill vara med under dem eftersom vi kan upptäcka olika saker. Vi ansåg inte att respondenterna blev distraherade av att vi var två som satt med i rummet. Fördelen med att vara två som intervjuar menar Stukát är att man kan komplettera varandra och få möjlighet att upptäcka mer saker jämfört med om man är en som intervjuar (2009 s.41).

Sammantaget kan sägas att samtliga respondenter tog emot oss väl och visade ett brinnande intresse för vårt valda problemområde. Majoriteten av dem var snabba med att sätta igång och berätta hur de jobbade. Även efter att vi stängt av inspelningen fortsatte de att berätta om deras verksamheter.

1.6.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet innebär hur bra och tillförlitligt det valda mätinstrumentet är på att mäta (Stukát 2009 s.125). Då vi strävar efter en kvalitativ undersökning anser vi att det bästa mätredskapet för denna undersökning var att intervjuar förskollärare och få deras syn på vad musik och språkutveckling är för dem. Vi valde att testa våra frågor på en pilotperson för att säkerställa frågorna och upptäcka möjliga brister hos dem. Detta gjorde som vi tidigare nämnt att vi ändrade om lite i våra ursprungsfrågor. Då vi valde att spela in intervjuerna med en mobiltelefon för att sedan transkribera dem anser vi att reliabiliteten ökar. Vi valde även att under intervjuerna ställa följdfrågor om vi kände att vi var osäkra på det svar vi fick, detta för att minska risken för feltolkningar.

Stukát lyfter begreppet *validitet* som innebär hur bra det valda mätinstrumentet mäter det man ämnar mäta. Han menar vidare att man ska vara vaksam på om respondenterna ger omedvetna svar eller inte talar sanning, vilket kan grunda sig i att de vill vara intervjupersonen till lags. (2009 s.128) Med tanke på att vi genom intervjuer är ute efter att mäta pedagogernas kunskaper om musik och språkutveckling, kan det är svårt att bedöma om pedagogerna talar sanning i deras intervju svar. Genom att använda oss av intervjufrågor som berör ämnet och inget annat anser vi att detta hjälper till att öka validiteten. Vi menar att det var svårt att veta hur pass ärliga respondenterna är i sina svar men samtidigt hade vi ett ämne som samtliga personer brann för och de pratade gärna mer om ämnet än de behövde.

Generaliserbarhet innebär att man tydliggör om resultatet kan generaliseras eller om det bara gäller undersökningsgruppen (Stukát 2009, s.129). Eftersom vi i har gjort en liten studie med ett begränsat antal respondenter blir generaliserbarheten inte speciellt hög för vår del. Vi menar att resultatet gäller de förskollärare vi intervjuat och kan inte dra några allmänna slutsatser utifrån detta.

1.6.5 Etisk hänsyn

Stukát refererar till HSFR Etikregler och genom att använda oss av de fyra etiska principer han nämner avser vi att ” skydda rätten till intellektuell egendom, dvs. att ta hänsyn till upphovsrätten men också att bidra till riktighet och noggrannhet i vetenskaplig kunskap” (Stukát 2009 s. 131).

Informationskravet innebär att informera respondenterna om syftet med studien. Viktigt är att påpeka att deltagandet sker frivilligt och att det är upp till dem om de vill avbryta intervjun och dra sig ur. Slutligen ska respondenterna informeras om hur deras svar kommer att använ-

das och hur man går vidare med arbete efter processen slut. (Stukát 2009, s.131) Vi började alla intervjuer med att presentera syftet med vårt arbete för att sedan förklara att deltagande sker på frivillig grund.

Samtyckekravet innebär att den som medverkar i en undersökning har rätten att bestämma hur mycket man vill delta eller inte och att detta inte ska ge några negativa följder för den utsatte. Som forskare har man rätt att motivera respondenterna att delta i undersökningen men om de inte vill ställa upp ska detta accepteras utan några påtryckningar eller påverkan. (Stukát 2009 s.131). Vi upplevde att våra respondenter inte hade några problem med att besvara de frågor som vi ställde utan pratade gärna på utöver de ställda frågorna.

Konfidentialitetskravet betyder att man i en undersökning måste visa respekt för den medverkandes anonymitet och göra respondenten medveten om att detta gäller. De uppgifter där man skulle kunna komma fram till vilken person som medverkat ska undanstoppas och avrapporteras för enskilda människor, speciellt om det är känslig information. Konfidentialitetskravet innebär också att göra de medverkade uppmärksammade på vad de kan finna resultatet av undersökningen. (Stukát 2009 s.131-132) Vi förklarade för respondenterna att de förblir anonyma och att man inte kan lyckas spåra den aktuella förskolan. Flertalet av de vi intervjuade visade intresse av att läsa resultatet av vår undersökning, vilket vi fann positivt.

Nyttjandekravet går ut på att forskningen som samlas in endast får användas till avsatt ändamål och inte för kommersiellt bruk. Efter att vi transkriberat intervjuerna raderades ljudinspelningarna för att undvika att svaren kommer i fel händer. (Stukát 2009 s.132) Transkriberingarna kommer dock behållas tills uppsatsen är inlämnad. Detta för vår egen skull så att vi ska kunna återge korrekta svar och kunna se tillbaka på de svar vi fick.

2 RESULTATREDOVISNING

I denna del redogör vi för resultatet av vår undersökning. Eftersom vi har delat upp intervjufrågorna i tre delteman kommer vi att redovisa dessa separat för att på ett tydligt sätt skildra svaren på frågorna. Vi har också valt att redovisa en respondent i taget. Vår intention är därmed att minimera risken för att deras utsagor blir tagna ur sitt sammanhang.

Först ger vi en kort presentation av respondenterna för att sedan redovisa resultatet i temana: *musik, språk* samt *musik kopplat till språkutveckling*. Avslutningsvis gör vi en resultatanalys där vi med utgångspunkt från frågeställningarna speglar resultaten i tidigare forskning.

2.1 Presentation av respondenterna

Första respondenten som vi valt att kalla för *Malin* är utbildad förskollärare och har jobbat inom förskoleverksamhet i 15, år varav fem år på den aktuella förskolan. Malin har studerat musikvetenskap och har själv spelat instrument sedan tidig ålder. Hon är föreståndare på förskolan och jobbar inte i barngrupp dock är det hon som leder musiksamlingarna med de äldsta barnen på förskolan.

Lisa som är respondent nummer två är relativt nyutbildad. Sedan två år tillbaka har hon en lärarexamen mot yngre åldrar. Efter utbildningens slut har hon jobbat på den aktuella förskolan. Hon har erfarenhet från musiklinje på gymnasiet, musikdidaktik inom lärarutbildningen samt att hon själv spelat instrument i många år.

Björn som vi valt att kalla respondent nummer tre har jobbat inom förskoleverksamhet i 24 år varav fyra år på den nuvarande förskolan. Han är utbildad fritidsledare och har många års erfarenhet inom musik då han själv spelat i band.

Respondent nummer fyra är sedan 25 år tillbaka utbildad förskollärare. *Eva* som vi valt att kalla henne har jobbat på den aktuella förskolan i tio år. Hon har sedan ung ålder spelat flera olika instrument.

Respondent nummer fem har vi valt att kalla för *Anna- Charlotta*. Hon är utbildad förskollärare sedan 24 år tillbaka och har arbetat på den nuvarande förskolan sedan den startade för tio år sedan. Hon arbetar i samma arbetslag som Eva. Anna- Charlotta har ingen speciell utbildning inom musik men anser att hon har lärt sig mycket om musik av sina kollegor.

2.2 Temaområde musik

Intervjufrågorna som ingick i detta tema var: *Vad är musik för dig? Beskriv vad som händer när ni har musik? Hur jobbar ni med musik på förskolan? Hur ofta har ni musik? Vad har ni för syfte med musiksamlingarna?*

Enligt Malin handlar musik om känslor. På hennes förskola jobbar de mycket med musik i den dagliga verksamheten. Hon tar upp tre olika metoder som hon jobbar efter vilket innebär att de har separata musikstunder med de yngre barnen, mellanbarnen samt de äldsta barnen. Rörelsesånger är något som ofta förekommer. Som mål har förskolan att de ska jobba med musik flera gånger i veckan vilket innebär minst två gånger. Helst skulle Malin vilja ha musiksamling en gång per dag men inser att det är svårt på grund av att de är för lite personal på varje avdelning som har det intresset. De syften med musik som Malin beskriver är att barnen genom musiken kan lära sig massor men framförallt att ha roligt.

Genom att sjunga, spela, lyssna och röra på sig till musik utvecklar barnet många olika egenskaper. Hjärnhalvorna kommunicerar, språket övas och självkänslan stärkas. Dessutom är det roligt. (Malin)

Lisa beskriver att musik betyder allt för henne och är något som gör henne glad. Hon vill att barnen redan från tidig ålder ska få uppleva den glädjen som musiken kan frambringa. Hon menar att de gör mycket olika saker när de har musik på förskolan. De jobbar mycket med musik för att skapa en gemenskap i gruppen vilket hon ser som den största fördelen med musiken.

Det känns som att nästan alla barn har ett musikintresse på något sätt, märkligt är det men det känns så, att det är medfött på något sätt hos nästan alla. (Lisa)

På Lisas avdelning jobbar de varje dag med musik i olika former. Syftet med musiksamlingarna är enligt Lisa framförallt att barnen ska få ett musikintresse, de vill kunna hjälpa barnen till ett musiskt liv. Hon beskriver att barnen ska få uppleva hur kul det är med musik och hur bra man kan må av det. Avslutningsvis betonar hon den stora vinsten man har i lärandet genom musiken.

Björns beskrivning av vad musik innebär för honom är att musik är livet.

Musik är livet, det är så som att springa och cykla. Det är bara något vi människor bär med oss och man har ju läst studier och att det är viktigt för inläring och allting. (Björn)

Enligt Björn jobbar de med musik på många olika sätt beroende på vad som är aktuellt i barngruppen. Han skriver mycket egna sånger som de sjunger tillsammans. Björn påpekar att de även sjunger de traditionella barnsångerna som exempelvis ”Mors lilla olle”. På förskola har de sedan ett år tillbaka jobbat mycket med något de benämner som praxisalfabetet vilket är ett språkjudsträningssprogram som stimulerar fonologi och ordmönster. De sjunger också många olika ramsor och rimsånger. Musik har de dagligen vid flera tillfällen under dagen på förskolan. Syftet med musik är enligt Björn oerhört mycket. Han betonar vikten av den sociala träningen barnen får genom musiken.

Eva beskriver musik med orden glädje, gemenskap, kreativitet och att alla kan vara med. Anna-Charlotta som arbetar på samma avdelning som Eva har en liknande syn på vad musik innebär för henne. Båda anser att de dagligen jobbar med musik i någon form. Anna-Charlotta menar att de alltid har dagliga planerade musiksamlingar. Då det för tillfället är de yngre barnen i gruppen som har mest musik består samlingarna mestadels av rim och ramsor samt rörelsesånger där barnen kan få släppa loss. Slutligen försöker de på avdelningen att ta tillvara på barnens spontansånger och utnyttjar dem i samlingarna. Både Eva och Anna-Charlotta är överrens om att musiken kommer in överallt under hela dagen.

Syftet med musiksamlingarna är enligt Eva och Anna-Charlotta lite olika beroende på vad den aktuella barngruppen har för behov. Ett bestående syfte är enligt Eva att skapa en gemenskap, träna på att samspela, lyssna och ha roligt. Precis som Eva menar Anna-Charlotta att ha roligt är det viktigaste syftet med att ha musik. Hon påpekar även att ett syfte med att ha musik är att lyfta språket, få in ordförrådet och öka begreppen.

Sammantaget ser vi att flertalet av respondenterna har musik som något som sker konstant i den dagliga verksamheten. Dock är Malin inte riktigt där än men hon har som ambitionen att så småningom ha en daglig musikverksamhet. Respondenterna beskriver olika sätt som de arbetar med musik på förskolorna. Björn lyfter fram att de på hans arbetsplats jobbar mycket med praxisalfabetet, vilket innebär att man förstärker inläringen av fonem/grafem (ljud/bokstav). Eva och Anna-Charlotta talar om barns spontansång och att de försöker att ta tillvara på den mer för att använda den i samlingarna. Slutligen nämner Lisa att musiken på

något sätt känns som något medfött och som finns hos nästan alla människor. Gemensamt för respondenterna verkar vara att de ser musik som medel för att skapa gemenskap i barngruppen. Malin, Lisa, Eva och Anna- Charlotta betonar även vikten av att musiken ska vara rolig.

2.3 Temaområde språkutveckling

Intervjufrågor som ingick i detta tema var: *Vad är språkutveckling för dig? Hur jobbar ni med barns språkutveckling? Hur ofta jobbar ni med barns språkutveckling?*

För Malin handlar språkutveckling om att kommunicera. Hon betonar vikten av de vardagliga samtalen för att barnen ska utveckla sitt språk. Hon menar att barn utvecklar sitt språk oavsett om man jobbar med det eller inte. De jobbar mycket med musik, rörelser och ramsor för att på så sätt ge barnen träning i att utveckla sitt språk. De använder sig också av olika konkreta material som exempelvis sandpappersbokstäver som syftar till att träna alfabetet. Malin menar att de jobbar dagligen med barns språkutveckling eftersom det kommer in i alla aktiviteter under dagen.

Lisa talar om att språkutveckling är allting. Eftersom många av barnen som går på förskolan där Lisa jobbar är tvåspråkiga, arbetar de mycket med att stimulera barns språkutveckling. Hon beskriver vikten av att fånga upp det som händer i stunden och spinna vidare på det barnen pratar om. Att ha möjlighet att sitta ner och få en personlig pratstund med varje barn ser Lisa som viktigt. De jobbar varje dag med barns språkutveckling men hon menar att de inte har det inskrivet på schemat.

Eftersom musiken är vår profil här på förskolan har vi den inskriven i varje dags aktiviteter, att vi ska ha någon stund av musik varje dag. Språket tycker jag är någonting som är flytande och det jobbar vi med hela dagarna. (Lisa)

Lisa anser att om pedagogerna i arbetslaget är medvetna om att det är barns språkutveckling de jobbar med, kan de hitta ögonblick överallt under hela dagen som tränar barns språk.

Björn menar att språkutveckling handlar om kommunikation och att det är något som sker hela tiden. Vidare menar han att språkutveckling också är att låta barnen hålla på med rim och ramsor. Han betonar vikten av att låta barnen få prata i en bra atmosfär. Slutligen menar han att alla är olika och har olika svårigheter, och att man måste få barnen att våga prata även om alla orden kanske inte är korrekta.

Låta barnen få yttra sig och prata och att skapa en atmosfär där man vågar prata. Alltså det är oerhört viktigt och jag tror vi är ganska bra på det just det här med att vara olika. (Björn)

På avdelning arbetar de som tidigare nämnt med praxisalfabetet vilket innebär att det blir en hel del språklåtar.

När Eva och Anna- Charlotta arbetar med barns språkutveckling använder de ibland konkreta material i samlingarna och de tar även hjälp av bilder för att förtydliga för barnen.

Har man en saga eller en sång så kanske man har med sig figurer eller något sådant som attribut som passar in. (Anna-Charlotta)

Eva upplever språkutveckling som ett bekymmer. Hon menar att barns språkutveckling ser olika ut och att det är ett stort jobb att arbeta med barn språkutveckling på ett bra och stimulerande sätt. Anna- Charlotta beskriver språkutveckling med begrepp som exempelvis ordföråd, ordförståelse, kommunikation och samspel.

Språkutveckling är när... ja alltså när det går när man kan se att det går framåt med ett barn. När de får upp sitt ordföråd, ordförståelse alltså det är ju jättemycket inte bara or-

den liksom kommunikationen, samspelet allting [...] att man får in mer begrepp. Du får in mer ord, du förstår hur du ska använda språket, när du ska använda språket och på vilket sätt. (Anna-Charlotta)

Både kollegorna är överens om vilken betydelse det enskilda samtalet har för barns språkutveckling. De menar att det är viktigt med dessa vardagsmöten, att sitta ner en liten stund med barnen lite enskilt och samtala om vad som händer hemma, eller om familjens hund. Anna-Charlotta poängterar vikten av att skapa dialoger med barnen. Slutligen menar kollegorna att det är upp till pedagogen att möta barnen i dess språkutveckling, att man ser tillfällen i att samtala med barnen när man exempelvis spelar spel där språket kommer in, det är då språkutvecklingen sker.

Kollegorna anser att språkutvecklingen ingår i allt. De har inte planerat hur det ska arbeta med språket utan följer förskolans läroplan och anser att de får med alla delar av allt, vilket bildar en helhet.

Språkutvecklingen sker hela tiden från att barn kommer till att de går hem. (Anna-Charlotta)

Sammantaget ser vi att flertalet av respondenterna beskriver språkutveckling med ordet kommunikation. Samtliga respondenter är överens om att de dagligen jobbar med barns språkutveckling. De anser att språkutveckling faller sig naturlig under vistelsen i förskolan. Malin uppger att barn utvecklar sitt språk oavsett om man som pedagog jobbar med det eller inte. Lisa, Eva och Anna-Charlotta poängterar vikten av att finna personliga möten med barnen för att på så sätt ge dem rika tillfällen för att utveckla språket. De är även överens om att det upp till pedagogen att finna dessa tillfällen för att möta barnen. Rim och ramsor anses som ett bra sätt att stimulera barns språk av samtliga respondenter.

2.4 Temaområde musik kopplat till språkutveckling

Intervjufrågor som ingick i detta tema var: *Vad har du för tankar kring musik som språkstimulerande medel? Om ni jobbar med musik i språkstimulerande syfte, kan de ge konkreta exempel på hur ni jobbar med detta? Har du några tips som du vill dela med dig till andra pedagoger gällande musik kopplat till språkutveckling?*

När Malin har sångsamling har hon alltid en tanke bakom samlingen. Det är oftast hon som bestämmer vad de ska sjunga men låter ibland barnen vara delaktiga i valet av sånger. Sandpappersbokstäverna jobbar Malin mycket med. Under samlingen håller en kollega till henne upp en av sandpappersbokstäverna som exempelvis bokstaven A för barnen. Sedan ljudar de bokstaven till en känd melodi som exempelvis ”Blinka lilla stjärna”.

Vi börjar kanske med vokalen A och då sjunger man bara AAAA till blinka lilla stjärna melodin [...] sen kanske man sjunger på en annan bokstav som O och då håller man upp den sandpappersbokstaven hela tiden och sjunger OOOO. (Malin)

Hon förklarar vidare att för varje gång de har denna övning gör de den lite svårare genom att de byter bokstäver. Malin berättar om en situation då de först ljudade bokstaven M och sedan bytte till U som de sedan slog ihop och ljudade MU.

Sist vi gjorde detta var det en pojke som sa: Men detta är ju trolleri det blir ju MU. Han fattade inte att han läste utan det bara kom liksom. (Malin)

Hon pratar också om att de ibland har barn som har svårt med att ljuda. För att hjälpa dessa barn sjunger de en redan känd sång som exempelvis ”Bä bä vita lamm” men istället för att sjunga orden låter man istället som en fisk det vill säga ”blup blup blup” till melodin. Genom att sjunga på detta sätt övas musklerna i munnen. Svårast är enligt Malin att låta som en bil

det vill säga” brrrrr”. Vidare påpekar Malin att det är viktigt att dessa övningar ska vara roliga och ske på ett lekfullt sätt.

Det är väldigt många som inte kan det men gör vi det på ett skojsit sätt och så kan man det inte är det ingen som hör det men man får ändå prova på att öva det. (Malin)

Malins tankar kring musik som språkstimulerande medel är att språket har en viktig betydelse i musiken. Hon menar att musikstunderna alltid har ett syfte kopplat till språket.

Lisa anser att musik är världens bästa medel för att stimulera språket. Hon menar att musik rymmer olika aspekter av språk som exempelvis talspråket. Genom musiken kan barnen lätt lära sig nya ord som man senare kan spinna vidare på. Språkets rytm, språkmelodin och uttal menar hon är lätta att hitta i musiken. Hon ger exempel på att de ibland klappar stavelserna i barnens namn på trumman. Pedagogerna i arbetslaget använder sig ibland även av olika musiksågor. De jobbar mycket med rimlåtar och ramsor vilket arbetslaget har upplevt att barnen blivit inspirerade av. Pedagogerna försöker ofta spinna vidare på barnens egna låtar och sjunger dem tillsammans med alla på avdelningen.

Vi märker att barnen sitter och sjunger i lokalerna och ute på gården och att om de hittar på egna texter då brukar vi försöka sätta det på pränt och spara och dokumentera. (Lisa)

Att man som pedagog vågar använda sig av musik anser Lisa är viktigt.

Alla kan. Musik behöver inte vara att alla ska sjunga jättestarkt [...]. Det handlar egentligen bara om att släppa sina egna gränser skulle jag vilja säga. Att våga som pedagog för barnen vågar. Vågar inte vi så vågar inte dom heller då hamnar man lätt i det här att dom som kan sjunga bättre får stå vid pianot och sjunga med fröken så som det var när jag gick i skolan. (Lisa)

På förskolan där Björn jobbar arbetar de som tidigare nämnts mycket med praxisalfabetet vilket har som syfte att utveckla barns uttal. Han menar att man genom musik och sång tränar munnen och tungan. Han talar även om vikten av att stanna upp i sången och prata om vad svåra och främmande orden betyder.

Det brukar jag göra när det är väldigt mycket svåra ord att man diskuterar vad betyder det här? [...] Att stoppa lite grann för ibland är det lätt att bara köra på. Att bara stoppa lite och prata vad betyder det här speciellt om man tar gamla sånger som ”Tula hem och tula vall” vad betyder det. (Björn)

Björn menar vidare att musiken är lite magisk och att man genom musiken tränar språket utan att man tänker på det. Slutligen lyfter Björn att han vill få bort den prestigen över att man inte kan sjunga, han tror att en av anledningarna till att man sjunger falskt är för att man inte vågar ta i.

Kör så att det ryker, det gör inget om det blir fel, det gör inget om det låter lite konstigt det är roligt ändå. (Björn)

Båda Eva och Anna-Charlotta är överrens om att musiken som ett språkstimulerande medel är jättebra och att de ser glädjen i barnen och man ser hur lätt dem kan ta till sig ord och begrepp i sånger.

Ja det är något som de flesta tycker är roligt och kan ta till sig och man behöver inte misslyckas i det. (Eva)

Eva och Anna-Charlotta menar båda att de genom trumsamligen de har varje fredag får in mycket som har med språket att göra. Med hjälp av trumman har barnen både fått lära sig artighetsfraser och motsatsord. När de skulle lära barnen artighetsfraser slog de in ”kan jag be och få” på trumman och hittade sedan på egna sånger kring de aktuella fraserna. När de skulle träna på motsatsord som exempelvis långsam och snabb använde de trumman som hjälpmedel

genom att pedagogen trummade i den takt som ordet löd. Genom att arbeta på ett sådant sätt får barnen både den musiska känslan och de får lära sig begreppen. Eva påpekar även att barnen har lärt sig bokstäver genom att de sjunger barnets namn eller dess begynnelsebokstav och hittar på en egen sång om det sen.

Slutligen när det gäller att dela med sig av tips till andra pedagoger är båda Eva och Anna-Charlotta överens om att man måste våga tro på sig själv.

Man ska vara sig själv, man får inte låsa sig. Man måste alltså kunna slappna av och släppa lös i en barngrupp för att vara en bra förebild och för att inspirera till att alla kan.
(Anna-Charlotta)

Eva poängterar även att man måste se till hur barngruppen fungerar och att man som pedagog då kan starta upp med det som man känner sig bra och säker på. Slutligen påpekar båda kollegorna att man ska stötta sig i sitt arbetslag. Det är med kollegorna som man kan utvecklas och det är de som kan komplettera dina svaga sidor menar de.

Det behöver inte vara rätt, det behöver inte vara riktigt utan alla får göra på sitt sätt.
(Anna-Charlotta)

Sammantaget ser vi att samtliga respondenter har olika metoder för att stimulera barns språkutveckling. Malin upplyser om att hon på hennes förskola jobbar mycket med att ljuda fram bokstäver med hjälp av sånger. Både Lisa, Eva och Anna-Charlotta betonar att de använder sig av trummor för att barnen ska få olika förståelse av ord och dess innehåll, allt ifrån motsatsord till att hitta språkets rytm, språkmelodi och uttal. Björn menar att barnen även behöver få höra och sjunga lite mer äldre traditionella sånger så som ”Tula hem och Tula vall” där de kommer i kontakt med nya ord. Till sist påpekar kollegorna Eva och Anna-Charlotta att de ser glädjen av musik i barnen och att de med hjälp av musik kan ta till sig nya ord och begrepp i de sånger de sjunger.

Alla respondenterna är överens om att musik är ett bra hjälpmedel för att lyckas gynna barns språkutveckling. Eva och Anna-Charlotta menar att i musik kan man inte misslyckas. Slutligen vill respektive respondenter dela med sig av sina egna rekommendationer till andra pedagoger gällande musik. Flertalet av dem är överens om att det handlar om att våga och att man inte ska vara rädd för att misslyckas inför barnen.

2.5 Resultatanalys

Vårt syfte med denna rapport är att utifrån våra frågeställningar ta reda på hur och varför förskollärare använder musik som språkstimulerande medel i förskolan. Vi kommer här att presentera resultatet från våra intervjuer kopplat till det sociokulturella perspektivet och till tidigare forskning.

2.5.1 Hur ser det praktiska arbetet kring musik som språkstimulerande medel ut i förskolan

Något som är gemensamt för flertalet av respondenterna är att de har musik som en del av vardagen i verksamheten. Musiken är något som sker spontant men även planerat. Detta ansluter till Uddén som menar att det är viktigt att sjunga tillsammans med barn. Genom sången får de lära sig den musiska leken (2004 s.84). Eva och Anna-Charlotta menar att de ofta använder sig av olika attribut i sångsamlingarna för att göra sången mer konkret för barnen. Säljö refererar till Vygotskij (1934/1986) som nämner begreppet verktyg, även nämnt artefakter

och menar att dessa finns till för att hjälpa oss att förstå omvärlden (2003 s.20). Anna- Charlotta menar att använda sig av dessa verktyg blir det tydligare för barnen att förstå.

Björn beskriver att de på hans arbetsplats jobbar med praxisalfabetet. Genom detta arbetsätt som är ett ljudhärmande material förstärker man barns inläring av fonem/grafem (ljud/ bokstav). Detta relaterar till Arnqvist som pratar om fonem vilket betyder språkljud och som syftar till de små meningsskillnader som finns i språket. Detta kan vara ord som låter lika i uttal. Orden gul och kul skiljs bara åt av bokstäverna g och k vilket ger orden olika innebörd. (1997 s.39) Björn menar genom att använda sig av praxisalfabetet tränar man munnen och tungan. I likhet med Björn jobbar Malins förskola mycket med att ljuda fram bokstäver med hjälp av sånger med barnen för att de ska lära sig rätt uttal.

Lisa, Anna- Charlotta och Eva talar om barns spontansång, de menar att de alltid försöker att ta tillvara på barnens sång genom att dokumentera den. De sjunger sedan barnens egna sånger i samlingarna. Detta står i samklang med Bjørkvold som menar att spontansången är en viktig del i alla aktiviteter i förskolan och att den innehåller både tal och sång. Vidare menar han att spontansången ofta hörs i barns lekar. Han menar även att spontansången ofta har innehållet av vad barnet nyligen upplevt eller upplever. (2005 s.65) Även Jederlund lyfter vikten av barns spontansång, han påstår att spontansången är en gemensam nämnare för alla barn oavsett deras kultur. (2002 s.150)

Samtliga respondenter uppger att de dagligen jobbar med barns språkutveckling i många olika sammanhang. Detta överensstämmer med Vesterlund som menar att språkinläring inte alltid måste planeras in i verksamheten utan språket alltid ska vara ett ständigt flöde runt barnet (2003 s.24).

Lisa, Eva och Anna- Charlotta betonar att ett verktyg de använder sig av är trummor för att ge barnen olika förståelse om det aktuella innehållet, allt ifrån motsatsord till att hitta språkets rytm, språkmelodi och uttal. Rim och ramsor anses vara ett bra sätt att arbeta med gällande barns språk av samtliga respondenter, vilket även förekommer ofta. Detta relaterar till Jederlund som anser att jobba med rim, ramsor och sång är bra metoder för att kunna stimulera barns språkutveckling (2002 s.149). Även Uddén menar att barn i förskolan är i behovlighet av rim och ramsor för att lära sig ett språk (2008 s.138).

Lisa, Eva och Anna- Charlotta lyfter vikten av att hitta personliga möten med barnen för att på så sätt kunna ge dem tillfällen att öva på sitt språk. De är överens om att det är upp till pedagogen att finna dessa tillfällen för att möta barnen vilket står i samklang med Svensson. Hon menar att man genom att vara en medveten pedagog lätt kan finna dessa lärorika tillfällen för att stimulera barns språkutveckling (2000 s.12). Säljö påpekar att det är genom att kommunicera med andra som individen får ta del av nya lärdomar och förmågor (2003 s.67).

2.5.2 Hur tänker förskollärare om musikens roll för barns språkutveckling

De tankar kring musik som samtliga respondenter har, är att musik ses som viktigt och att det finns överallt. Eva talar om att musik för henne innebär glädje, gemenskap och att alla kan vara delaktiga. I likhet med Eva menar även flera av respondenterna att musik innebär glädje och gemenskap. Detta ansluter till Vesterlund som menar att det är genom att skapa glädje i musikstunderna som blir de viktigaste upplevelsena (2003 s.19). Sundin talar om att sång förmedlar känslor, kontakt och information. Han menar att musik och sång bidrar till att barnen kan känna tillhörighet med andra. Vidare menar han att sången blir ett gemensamt språk (1991 s.84). Även Dysthe talar om att lärande är något som sker genom deltagande med

andra. Enligt det sociokulturella perspektivet ses lärandet som något som äger rum genom deltagande i sociala sammanhang. (2010 s.31)

Lisa anser att den största fördelen med att ha musik i förskolan är den gemenskap mellan barnen som musiken skapar. Vidare menar hon att musik är något som är medfött och finns inom nästan alla människor, vilket överensstämmer med Björkvold som påpekar att grunden för den musiska människan läggs redan i fosterstadiet genom moderns röst (2005 s.15).

Språkutveckling anser samtliga respondenter har med kommunikation att göra. Inom det sociokulturella perspektivet är bland annat kommunikation och språk viktiga grundpelare (Dysthe 2010 s.31). Anna-Charlotta sammanfattar begreppet språkutveckling som handlar om när barnen utökar sitt ordförråd, övar upp sin ordförståelse, när de börjar förstå hur de ska använda språket samt på vilket sätt. Detta relaterar till Arnqvist som redogör för olika aspekter inom barns språkutveckling det vill säga den fonologiska, semantiska, grammatiska och den pragmatiska utvecklingen. Han menar att den fonologiska utvecklingen har att göra med språkljud och är nära sammankopplat till uttalsutveckling. Inom den semantiska utvecklingen börjar barnen förstå meningen av ord och språkliga satser. Den grammatiska handlar om hur barnen går från ettordssatser till tvåordssatser och treordssatser och så vidare. Slutligen innebär den pragmatiska utvecklingen kunskap om hur man använder språket. (1997 s.39-63)

Flertalet av respondenterna beskriver musik som något positivt och menar att musik betyder mycket både för dem själva och för barns lärande och speciellt gällande barns språkutveckling. Lisa anser att musik är ett språkstimulerande verktyg. Vidare menar hon att barnen genom musiken kan lära sig nya ord, språkets rytm, språkmelodi och uttal. Eva och Anna-Charlotta har liknande tankar kring musik som språkstimulerande medel. De menar att barn genom sånger kan ta till sig nya ord och begrepp vilket ansluter till Jederlund som menar att musik och språkutveckling är tätt sammankopplade. Han benämner musik som ett kommunikationsmedel och menar att barns talspråk och musikspråk har mycket gemensamt i tidig ålder. Genom musiken kommer barnen i kontakt med viktiga språkliga byggstenar som exempelvis tonhöjd, tonstyrka, tempo, betoning och pauser. (2002 s.149) I likhet med Jederlund talar även Uddén om musikens betydelse för barns språkinläring. Hon menar att musiken och sången ligger till grund för barns kommande språkutveckling (2008 s.75). Vidare påpekar hon att språkfärdighet och musikalitet bottnar i förmågan att skilja på ljud och toner. Genom sång utvecklar barn sitt talspråk (2008 s.82). Inom det sociokulturella perspektivet ses språket som ett viktigt medierande redskap för att förstå omvärlden (Dysthe 2010 s.46). Pramling Samuelsson och Sheridan tar upp betydelsen av att samspelet mellan omgivningen har en betydelsefull roll för att barn ska utveckla talspråket (2003 s.72). Detta överensstämmer med det sociokulturella perspektivet där lärandet ses som socialt och som sker i samspel med andra människor (Dysthe 2010 s. 43).

Björn anger att han pratar om vad svåra ord betyder som finns med i sånger för att på så sätt vidga barns ordförråd och ge dem en djupare förståelse. Säljö talar om begreppet den närmaste utvecklingszonen vilket innebär det mått mellan vad barnet kan klara av på egen hand och det som barnet kan behöva stöd från en mer kompetent person (2003 s.120). Björn nämner att barnen även behöver få lära sig sjunga lite mer traditionella sånger för att komma i kontakt med nya begrepp och ord. Detta står i samklang med Jederlund som anser att färdigsångerna det vill säga redan kända sånger är en rik källa när det gäller utvecklandet av barns språk. I de olika sångerna som exempelvis "Björnen sover" kommer barnen i kontakt med nya ord och begrepp. (2002 s.72) Detta kan vidare relateras till Lpfö 98 som betonar vikten av att barnet ska få stöd och stimulans i sin språk- och kommunikationsutveckling samt att kommunicera med hjälp av exempelvis musik och sång ska utgöra innehåll och metod i den dagliga verksamheten på förskolan. (Skolverket 2006 s.6-10)

Björn påpekar att musiken är magisk och lyfter vikten av att barnen genom musiken tränar språket utan att de vet om det. Även Malin talar om betydelsen av att de olika språkliga övningarna ska upplevas roliga och inte som något tvång. Hon menar att genom musiken kan de träna på språket på ett roligt sätt. Det spelar inte någon roll om det inte blir helt rätt eftersom ingen hör hur man sjunger och inget barn blir utpekad. Detta relateras till Svensson (2000) som anser att det är viktigt att skapa lustfyllda sammanhang där barnen ges möjlighet att utveckla sitt språk. Hon menar att språkinlärning kan komma in överallt och att en medveten pedagog kan lyfta fram dessa tillfällen så att barnen inte märker att det är en övning i språkträning. (2000 s.12-13) Pramling Samuelsson och Sheridan belyser även den betydelsen av att språkliga övningar ska ske under leksamma former för att på så sätt hitta meningsfulla sammanhang för barnen (2003 s.72). Lisa menar att om man som pedagog är medveten om att det är barns språkutveckling man jobbar med, kan man hitta rika tillfällen för barn att träna deras språk.

Samtliga respondenter är mycket positiva till att förmedla sina egna erfarenheter och inspiration till andra pedagoger gällande musik och språk. Flertalet av dem är överrens om att man måste våga vara en musisk pedagog. Lisa menar att man som pedagog måste kunna släppa på sina egna gränser, vågar man inte som pedagog så är det svårt att inspirera till att få barnen att våga. Detta överensstämmer med Vesterlund som anser att man som pedagog måste kunna improvisera, våga och hitta nya vägar när det gäller musikundervisning (2003 s.18). Även Björn påpekar att han vill få bort prestige hos pedagoger gällande att man inte kan sjunga. Wallerstedt lyfter fram att vissa tyvärr har inställningen att de är omusikaliska och inte har någon talang för att sjunga och har man den inställningen är man inte redo att lära sig (2010 s.31). Björn tror dock att en orsak till att man inte vågar sjunga eller anser sig sjunga falskt är att man inte vågar ta i.

Eva och Anna- Charlotta anser att man inte kan misslyckas i musiken vilket ansluter till Wallerstedt som menar att förskolan är en bra plats för individer att prova på och utvecklas inom musiken (2010 s.31). Slutligen vill Eva och Anna-Charlotta dela med sig av ett tips till andra pedagoger, man måste våga tro på sig själv. Uddholm refererar till Leo Buscaglia och menar att man som pedagog är en vägvisare som visar vägen för barnen (2003 s.41).

3 DISKUSSION OCH SLUTSATSER

Vårt syfte med studien var att undersöka hur musik kan stimulera barns språkutveckling och fördjupa oss i hur förskollärare jobbar med musik i språkstimulerande syfte. Vi kommer i denna del att diskutera resultatet utifrån såväl tidigare forskning och styrdokument som vår förståelse om musik som didaktiskt medel. Vi kan konstatera att samtliga musikprofilerade förskolor vi besökt har musik som en språkstimulerande grund genom att respondenterna arbetar med musik på flera olika sätt genom exempelvis sång och praxisalfabetet.

Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) lyfter att förskolans uppdrag är ”att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom [...] sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråket utgöra både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande” (Skolverket 2006 s.6-7). Vi kan med säkerhet säga att de förskolor där vi har genomfört undersökningen jobbar mot detta mål genom att de dagligen använde sig av sång och musik i varierande former. De olika musikstunderna syftade bland annat, enligt respondenterna, till att stimulera barnens språkutveckling.

Samtliga respondenter har positiva tankar kring musik som språkstimulerande medel. De menar att genom musiken kommer barnen i kontakt med nya ord och begrepp samt tränar på uttal, språkets rytm och språkmelodin. Detta står i samklang med Jederlund som hävdar att musik och språkutveckling är nära kopplat till varandra och påpekar att talspråk och musikspråk har mycket likheter (2002 s.149). Detta relaterar också till de olika språkliga aspekterna inom barns språkutveckling. Genom musik menar vi att barn får möjlighet att träna på den fonologiska, semantiska, grammatiska och pragmatiska utvecklingen. Vi kan konstatera att musiken är ett bra verktyg i arbetet för att stimulera barns språkutveckling och att samtliga respondenter visade sig arbeta mot att använda musik i språkstimulerande syfte. Språket ses inom det sociokulturella perspektivet som det viktigaste medierande verktyget (Dysthe 2010 s.45). Genom intervjuerna kan vi fastställa att språket ses som en viktig del inom de musiska aktiviteterna.

Alla respondenter har olika metoder och medel för att stimulera barns språkutveckling. Flertalet av dem nämner spontansångens betydelse för barns språkutveckling. Detta anknyter till Bjørkvold som upplyser om att spontansången är en viktig faktor i förskolans aktiviteter då den innehåller både tal och sång (2005 s.65). Tre av respondenterna menar att de försöker dokumentera och använda sig av barnens spontansång i samlingarna. Vi anser att spontansången är en viktig aspekt inom barns språkutveckling. Spontansången är något som dyker upp utifrån barnens egna erfarenheter och genom att de bearbetar sina erfarenheter kan spontansången uppstå. Spontansången ger barnen möjlighet att lära sig nya ord och blir ett sätt att kommunicera på. Vi menar genom att dokumentera spontansången tar man tillvara på barnens kreativitet och gör dem delaktiga samt att man får en överskådlig bild av barnens språkutveckling. Även Jederlund nämner spontansångens betydelse men vinklar det mer som att det är en gemensam nämnare för barn i förskolan oavsett vilken kultur det kommer ifrån (2002 s.150). Vygotskij menar att det är kreativiteten som gör att individen kan producera ny kunskap. Vidare anser han att känslor och erfarenheter kan tolkas genom barnens fantasi och att leken har en betydande roll för barns skapande. (2006 s.9) Vi hävdar att man kan dra en koppling mellan det Vygotskij benämner vid erfarenhet, fantasi och känslor till barnens spontansång.

En av respondenterna lyfter vikten av att alltid försöka förklara svåra ord i sången för barnen för att delvis bredda deras ordförståelse men även för att barnen ska få en djupare förståelse för ordens betydelse. Detta ansluter till Säljö som anser att man som en medveten pedagog

kan hjälpa barnen att få en djupare förståelse genom att man hjälper barnen med det som de inte riktigt klarar av på egen hand än. Genom att vara en person med mera kompetens inom vissa områden kan man hjälpa barnen att själva behärska dessa områden så småningom. Säljö benämner detta kunskapande som *den närmaste utvecklingszonen*. Vi anser att det är viktigt att man diskuterar och belyser svåra ord som finns i sånger för att på så sätt lära barnen vad nya ord och begrepp innebär. Genom att en kompetent vuxen kan förklara svåra ord för barnen leder det till att barnen lättare kan bredda sitt ordförråd.

Jederlund poängterar att rim och ramsor är en bra metod för att kunna stimulera barns språkutveckling (2002 s.149). Att jobba med rim och ramsor är en metod flertalet av respondenterna lyfter fram som ett arbetsätt som sker nästintill dagligen. Vi menar att rim och ramsor är ett arbetsätt för att utveckla barns språk, som vi kommer ta med oss i vår kommande yrkesroll. Vi grundar våra tankar i likhet med Uddén som anser att barn i förskolan är i behov av rim och ramsor för att lära sig ett språk (2008 s.138). Vår tolkning är att respondenterna är medvetna om att rim och ramsor stimulerar barns språkutveckling och att det ses som en viktig del i musikstunderna.

Av egen erfarenhet har vi under tidigare tillfällen stött på ett material kallat sångpåsar. Sångpåsen innehåller ofta attribut som representerar olika sånger. Detta material är något som förskollärare ofta har använt sig av i de traditionella sångsamlingarna. Dock var de ingen av respondenterna som nämnde något om några sångpåsar och det framgick inte i de intervjufrågor vi hade. Tänkbart är att de musikprofilerade förskolorna använde sig av detta material men att de inte nämnde det. Det är också tänkbart att förskolor som inte är säkra på sin musiska roll, använder detta material som ett slags hjälpmedel. Svaret på om pedagogerna har något bakomliggande syfte med sångpåsar, fick vi med andra ord inte. Det är enligt oss ett mycket effektivt och roligt sångmaterial så länge man har ett syfte med det. Vi kan dock konstatera att två av respondenterna pratade om att de ofta använder sig av olika slags föremål i samlingen för att lättare konkretisera sångerna för barnen vilket kan ses i likhet med sångpåsar. Detta ansluter till Vygotskij i Säljö som benämner begreppet verktyg även kallat artefakter och anser att dessa verktyg ska finnas för att kunna förtydliga omvärlden (2003 s.29). Genom att använda sig av dessa artefakter i samlingen menar vi i likhet med Vygotskij att det underlättar för barnen att få en bild av hur omgivningen ska uppfattas.

Två gemensamma nämnare som vi uppfattar är att musik för samtliga respondenter är något som skapar gemenskap och kommunikation. Detta anknyter till Sundin som menar att musik skapar en miljö där barnen kan känna gemenskap med varandra, musiken blir en gemensam nämnare (1991 s.84). Dysthe talar om kommunikativa processer vilket ses som en grund för lärande och utveckling (2010 s.48). Vi anser att musiken som en gemensam nämnare för barnen är viktig. I dessa möten med musiken behöver barn aldrig känna sig annorlunda. Musik blir ett språk som alla barn kan tala.

En av respondenterna beskriver musiken som magisk av den anledningen att barn genom musiken tränar sitt talspråk utan att de är medvetna om det. Genom att barnen tränar på språket när de exempelvis sjunger en sång behöver inget barn bli utpekad eller taget till ett avskilt rum där de får träna språket. Vidare menar flera av respondenterna att olika övningar inom musik och språk måste ske på ett lekfullt och roligt sätt för att barnen inte ska tappa intresset för det. I enlighet med Svensson menar även vi att det är viktigt att språkövningarna sker för barnet i ett meningsfullt sammanhang. Svensson betonar också att man som pedagog ska hitta tillfällen så att barnen inte blir medvetna om att de tränar sitt språk (2000 s.12-13). Som vi tidigare nämnt har vi erfarenhet av att musik skapar glädje hos både barn och pedagoger, vilket även respondenterna bekräftar. Vi menar att det genom musiken är lätt att hitta meningsfulla sammanhang där barnens språk får möjlighet att utvecklas på bästa möjliga sätt. Vi menar också att musikstunderna som respondenterna beskriver ingår i en gemenskap där alla barn kan vara

med efter sina förutsättningar, vilket vi kommer att ta med oss i vår kommande yrkesroll. I likhet med Dysthe är vi av den åsikten att lärandet sker genom deltagande med andra, vilket ses som en av grundpelarna inom det sociokulturella perspektivet (2010 s.31).

Samtliga av respondenterna anger att det är viktigt att man som pedagog måste våga använda sig av musik i det pedagogiska arbetet i förskolan. En av dem menar att om vi pedagoger inte vågar bidrar till detta vågar inte heller barnen. För att återkoppla till våra funderingar kring musikalitet och varför vi upplevt att många pedagoger varit rädda när det kommer till musik. Som flera av respondenterna påpekar handlar det oftast bara om att våga och släppa på sina gränser. De är överens om att det inte behöver låta helt perfekt och rätt när man sjunger, barnen tycker det är roligt ändå. Vi instämmer i detta resonemang och menar att det är viktigt att musicera tillsammans med barn oavsett om man hittar rätt toner eller inte. Vi anser att barnen tar mer skada av att inte få uppleva en musiskmiljö än en miljö där musiken har en liten roll. Detta relaterar till Vesterlund (2003) som anser att det är viktigt att pedagoger vågar improvisera och att man måste släppa på sina gränser. Avslutningsvis menar vi att det ligger på pedagogens ansvar att skapa musiska upplevelser för barnen oavsett om man känner sig säker eller osäker. Dock vill vi hålla med respondenterna om att man måste våga och se sina egna kunskaper innan man bestämmer sig för var man ska sätta sina egna gränser gällande musik. Vi anser i likhet med Uddholm och Wallerstedt att det är för lite fokus på musik i lärarutbildningen. Vi menar att de möten man får med musik, under lärarutbildningen, är de man själv väljer.

En grundläggande fråga som har följt med oss sedan tidigt skede i detta examensarbete är hur man ser på den musiska källan och hur pedagoger använder den i didaktiskt syfte. Efter att ha fått svar på intervjuerna från våra respondenter upplever vi att samtliga förskolor som vi besökt arbetar effektivt med musikens egenskaper för att lära barn.

Då vår urvalsgrupp bestod av pedagoger som jobbade på musikprofilerade förskolor anser vi att det var svårt att hitta kritiska aspekter till musik som språkstimulerande medel. De pedagoger vi intervjuat har alla ett brinnande intresse för musik och ser enbart på musik med positiva ögon. Dock antar vi att svaren hade blivit annorlunda om vi även valt att genomföra undersökningen på förskolor utan musikprofilering. Som vi tidigare nämnt menar vi att en kritisk aspekt med musik som språkstimulerande medel är om pedagogen personligen upplever musiken som främmande. På grund av detta kanske man inte väljer musik som ett medel för att stimulera barns språk.

3.1 Metoddiskussion

Vår bedömning är att valet av att genomföra en kvalitativ studie med intervju som undersökningsmetod var gynnsam för att få svar på vårt syfte med tillhörande frågeställningar.

Valet av att strukturera upp intervjufrågorna i tre temaområden, *musik*, *språk* samt *musik kopplat till språkutveckling* anser vi fungerade bra. Det blev en tydlig struktur på frågorna och vi upplevde att det blev tydligt även för respondenterna. Vi anser att antalet frågor var tillräckligt men att vi skulle ha velat skriva ner ett på förhand bestämda följdfrågor för att verkligen få svar på det vi ämnade fråga om. Några av frågorna gick in i varandra vilket bidrog till att vi ibland hoppade över någon fråga. Nu i efterhand skulle vi ha formulerat om några frågor då de upplevdes som otydliga för respondenterna. Frågan ”beskriv vad som händer när ni har musik” fick vi vid samtliga intervjuer formulera om för att få de svar vi sökte. Svar som vi ansåg inte var relevanta för vår undersökning valde vi att utelämnas i resultatet. Nu i efterhand

anser vi att det hade varit intressant att komplettera intervjuerna med observationer för att bilda oss en tydligare bild av hur deras arbete går till samt öka reliabiliteten.

Vi valde att spela in intervjuerna med en mobiltelefon men känner i efterhand att det hade gett ett mer professionellt intryck av att använda en diktafon istället.

Att hitta förskolor med musikprofilering var svårt och vi anser att det skulle vara givande att ha intervjuat några fler respondenter än fem för att få ett bredare perspektiv inom vårt valda ämnesområde. Vi är dock nöjda med de respondenter vi fick intervjuas och är glada för deras engagemang de visade under intervjuerna.

3.2 Fortsatt forskning

En gemensam aspekt som flertalet av respondenterna har nämnt och som vi skulle tycka vara intressant att forska vidare om är musikens sociala betydelse för barns utveckling gällande samspel mellan andra individer. Eftersom respondenterna betonade den sociala biten som en av vinsterna med musikundervisning menar vi att det hade varit intressant att ta reda på mer om detta. Det hade också varit intressant att bedriva forskning kring likheter och skillnader mellan musikprofilerade förskolor och förskolor utan musikprofil. Skiljer dem sig åt i sina tankar kring musikens betydelse för barns lärande.

3.3 Anknytning till läraryrket

Vi menar att musik är ett bra medel för att stimulera barns språkutveckling och har genom vår undersökning fått bekräftelse på detta. Genom musiken kommer barnen i kontakt med nya ord och begrepp, de tränar på uttal, språkets rytm och språkmelodi. Barn som av olika anledningar behöver mer stöd och stimulans i sin språkutveckling kan genom sång och musik delta efter sina förutsättningar. Genom att rapporten tar upp olika metoder på hur man kan jobba med musik i språkstimulerande syfte anser vi att man som pedagog kan finna inspiration och förslag på hur man kan jobba. Vi menar att det finns många olika sätt att hitta rika tillfällen att genom musiken stimulera barns språkutveckling.

3.4 Slutord

Vi är glada över att vi valde musik som språkstimulerande medel som ämne till vår uppsats. Genom studien har vi fått resultat som visar på vikten av musik för barns språkutveckling. Undersökningen har även ingett hopp om att man som pedagog måste våga tänja på sin osäkerhet kring ämnet musik. Förhoppningsvis kommer denna uppsats att inbringa inspiration till andra pedagoger som känner sig osäkra för att vara musiska. För oss har uppsatsen skapat många nya tankemönster angående hur man ska agera som en medveten pedagog gällande musik och språkutveckling.

Avslutningsvis vill vi betona vikten av att våga använda sig av musik, man behöver inte kunna sjunga perfekt, huvudsaken är att man sjunger med och för barnen. Detta bidrar i sin tur till att ge barnen musiska upplevelser som ger dem goda språkliga utvecklingsmöjligheter.

REFERENSER

- Arnvist, Anders (1997). *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjørkvold, Jon-Roar (2005). *Den musiska människan*: Runa förlag.
- Dysthe, Olga. (Red).(2010). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Eriksen Hagtvat, Bente (2007). *Språkstimulering: Del 1 Tal och skriftspråk i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och kultur.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Jederlund, Ulf.(2002). *Musik och språk: Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Stockholm. Runa förlag.
- Pramling Samuelsson Ingrid & Sheridan, Sonja (2003). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.
- Stukát, Staffan (2009). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundin, Bertil (1991). *Barns musikaliska utveckling*. Malmö: Almqvist & Wiksell Förlag AB.
- Svensson, Anna-Karin (2000). *Språkglädje*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, Roger (2003). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Uddén, Berit (2008). *Tanke-Visa-Språ: Musisk pedagogik med barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Uddholm, Mats (2003). *Pedagogen och den musikaliska människan: En bok om musik i vardagsarbetet*. Mölndal: Förlaget Lutfisken.
- Vesterlund, Mallo (2003). *Musikspråka i förskolan*. Stockholm: Runa förlag.
- Vygotskij, Lev Semjonovitj (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.
- Vygotskij, Lev Semjonovitj (2006). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
- Wallerstedt, Cecilia (2010). ”Ny forskning om musik och lärande.” *Förskolan tidningen för alla förskollärare* nr. 1, 31.

Otryckta källor

Skolverket (2006). *Läroplanen för förskolan, Lpfö 98*. Hämtat från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1067> Hämtat 2011-05-10

Bilaga 1

Hej!

Vi är två blivande förskollärare vid namn Catharina Henriksson och Åsa Bergqvist som läser vid Göteborgs universitet. I dagsläget läser vi sista terminen och sitter med det slutgiltiga arbetet, c-uppsatsen.

Eftersom vi har gått kursen skapande verksamhet för tidiga åldrar och är intresserade av olika estetiska läroprocesser har vi valt att skriva om musik och dess betydelse för barns språkliga utveckling. Vårt syfte med studien är att ta reda på mer om förskollärares syn på musik i relation till barns språkutveckling.

För att få ett bra underlag till vår c-uppsats undrar vi nu om vi skulle kunna få komma i kontakt med er och besöka er förskola/avdelning för att utföra samtalsintervjuer baserad utifrån uppsatsens innehåll, musik och språkutveckling. Vi är därför intresserade av att komma i kontakt med några förskollärare som är villiga att ställa upp på intervju.

Tack på förhand.

Med vänliga hälsningar

Catharina Henriksson XXXXXXXXXX och Åsa Bergqvist XXXXXXXXXX

Bilaga 2

Intervjufrågor

Uppvärmningsfrågor

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur länge har du jobbat inom förskoleverksamhet?
3. Hur länge har du jobbat på denna förskola?
4. Har du någon speciell utbildning inom musik?
5. Hur kommer det sig att förskolan har en musikprofil?

Tema 1: Musik

6. Vad är musik för dig?
7. Beskriv vad som händer när ni har musik?
8. Hur jobbar ni med musik på förskolan?
9. Hur ofta har ni musik?
10. Vad har ni för syfte med musiksamlingarna?

Tema 2: Språkutveckling

11. Vad är språkutveckling för dig?
12. Hur jobbar ni med barns språkutveckling?
13. Hur ofta jobbar ni med barns språkutveckling?
14. Forskare talar om olika aspekter inom språkutveckling (fonologisk, semantisk, grammatisk och pragmatisk) är det något du är bekant med?

Tema 3: Musik kopplat till språkutveckling

15. Vad har du för tankar kring musik som språkstimulerande medel?
16. Om ni jobbar med musik i språkstimulerande syfte, kan du ge konkreta exempel på hur ni jobbar med detta?

17. Har du några tips som du vill dela med dig till andra pedagoger gällande musik kopplat till språkutveckling?
18. Om du får möjlighet att tänka fritt, hur skulle en idealisk miljö vara för att kunna stimulera musik som språkstimulerande verktyg?
19. Något du vill tillägga?